

Acrocephalus

glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana
journal of Bird watching and bird study association of Slovenia, Ljubljana

naslov uredništva address of the editorial office	61000 Ljubljana, Langusova 10
urednik editor	Iztok Geister, 64202 Naklo, Pokopališka 13, tel. 064 47 170
uredniški svet editorial council	dr. Miha Adamič, Janez Gregori, dr. Matija Gogala, dr. Boris Kryštufek, dr. Sergej D. Matvejev, Dare Sere, Jana Vidic, dr. Andrej Župančič
oblikovalec lay out	Iztok Geister
tehnični urednik technical editor	Rudolf Tekavčič
lektor in prevajalec revised and translated by	Henrik Ciglič
tisk print	Tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana, Gregorčičeva 25 a
cena	50 din za številko

**DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE – JUGOSLAVIJA
BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA – YUGOSLAVIA**

naslov address	61000 Ljubljana, Langusova 10 tel. 061 262 017
predsednik president	Rudolf Tekavčič 61351 Brezovica, Poštna 15 tel. 061 653 506
podpredsednik vicepresident	dr. Andrej Župančič 61000 Ljubljana, Veselova 10 tel. 061 216 974
tajnik secretary	Peter Trontelj Cesta na Laze 27 61000 Ljubljana Tel. 061 575 732
blagajnik treasurer	Tomaž Jančar Cesta v Kostanj 3 61110 Ljubljana
žiro račun	50100-620-107 05-1018116-2385287
izvršilni odbor executive board	Andrej Bibič, Franc Bračko, Janez Gregori, Tomaž Jančar, Franc Janžekovič, Kajetan Kravos, dr. Sergej D. Matvejev, Miro Perušek, Slavko Polak, Dare Sere, Rudolf Tekavčič, Tomi Trilar, Peter Trontelj, Jana Vidic, Izток Vreš, dr. Andrej Župančič
letna članarina	100 din za posameznike (do 15 let 25 din, za dijake in študente 50 din) in 1000 din za ustanove.
International Girobank	No. 010-727001-179853/88

Predlog za popolno varstvo kragulja *Accipiter gentilis* in skobca *Accipiter nisus*

A proposal for a thorough protection of Sparrowhawk *Accipiter nisus* and Goshawk *Accipiter gentilis*

Prva akcija, ki jo je pričela 1987. leta ustanovljena društvena komisija za ujede, je postopek za popolno varstvo vseh ujed v Sloveniji. Tako smo za kragulja in skobca, ki ne uživata varstva preko celega leta, Zavodu SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine (preko izvršilnega odbora društva) poslali tale predlog.

Na seji Komisije za ujede pri Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije z dne 8. 4. 1987, je bilo sklenjeno, da se nemudoma sproži postopek za popolno varstvo kragulja *Accipiter gentilis* in skobca *Accipiter nisus*.

Utemeljitev:

Popolno varstvo kragulja in skobca je nujno, saj sta obe vrsti pri nas čedalje redkejši.

Obe ujedi sta važen člen v naravnem ravnotežju. Kot plenilci nasploh, tako tudi kragulj in skobec najlažje odkrijeta in ulovita primerke živali, ki se slabše skrivajo, imajo manj ostre čute in slabše reflekse ter take, ki so oslabele ali bolne. Tako opravljata selekcijo med plenom, torej tudi med malo divjadjo, ki je zaradi tega bolj odporna in zdrava.

Trditev, da ujede bistveno vplivajo na stalež male divjadi, je strokovno neutemeljena: ekologija je ugotovila, da je število ujed odvisno od številčnosti plena in ne narobe.

Obstoj obeh ujed ogrožajo številni dejavniki, med katerimi sta najpomembnejša poseganje v življenjski prostor in odstrel.

Za ujede je posebno nevarna uporaba strupov v poljedelstvu. Zaradi strupov je plena manj, med preživelim pa je veliko oslabelega, ki ga ujede najlažje ujamejo. Strupi sicer neposredno ubijejo le manjši del ujed – škodljivi so, ker bistveno zadržujejo njihovo razmnoževanje: mnogi pari sploh ne gnezdiijo; število jajc v leglu je manjše; število neoplojenih in strtih jajc raste; manj izleženih mladičev je izpeljanih.

Zaskrbljuje tudi visok odstrel kragulja in skobca pri nas (Lovec 6/1986).

Lovna doba na kragulja in skobca začanja s prvim septembrom, kar je biološko neutemeljeno. Jeseni so namreč mladi istega leta že samostojni, pa pri lovu še neizkušeni in iščejo območja, kjer bi lahko preživeli. Zato se tak kragulj ali skobec takoj pojavi na območju, kjer je bil ustreljen starejši primerek ali pa vrstnik istega leta. Posebno ob fazanerijah je lahko veriga takih odstrelav izredno dolga.

Še en razlog terja varstvo prav vseh ujed: kar naprej se dogaja, da po pomoti – pa naj bo resnična ali namerna – na rovaš kragulja in skobca padajo popolnoma zavarovane in ogrožene vrste ujed; to velja še posebej za kanje, ki morajo vsekakor tudi naprej ostati stalno zavarovane.

Slovenija bi se morala zgledovati po Hrvaški, ki je kragulja in skobca popolnoma zavarovala že leta 1972.

Predlagamo, da tudi v Sloveniji popolnoma zavarujemo kragulja *Accipiter gentilis* in skobca *Accipiter nisus*.

Od pričetka akcije mineva že tretje leto, premaknilo pa se ni še nič!? Vseeno pričakujemo, da bo zapleteno administrativno kolesje predlog končno le obravnavalo in ga seveda tudi sprejelo.

Viko Luskovec,
predsednik komisije za ujede

Brez komentarja ... (V. Luskovec)
No comment... (V. Luskovec)

Čebelar *Merops apiaster* v Sloveniji

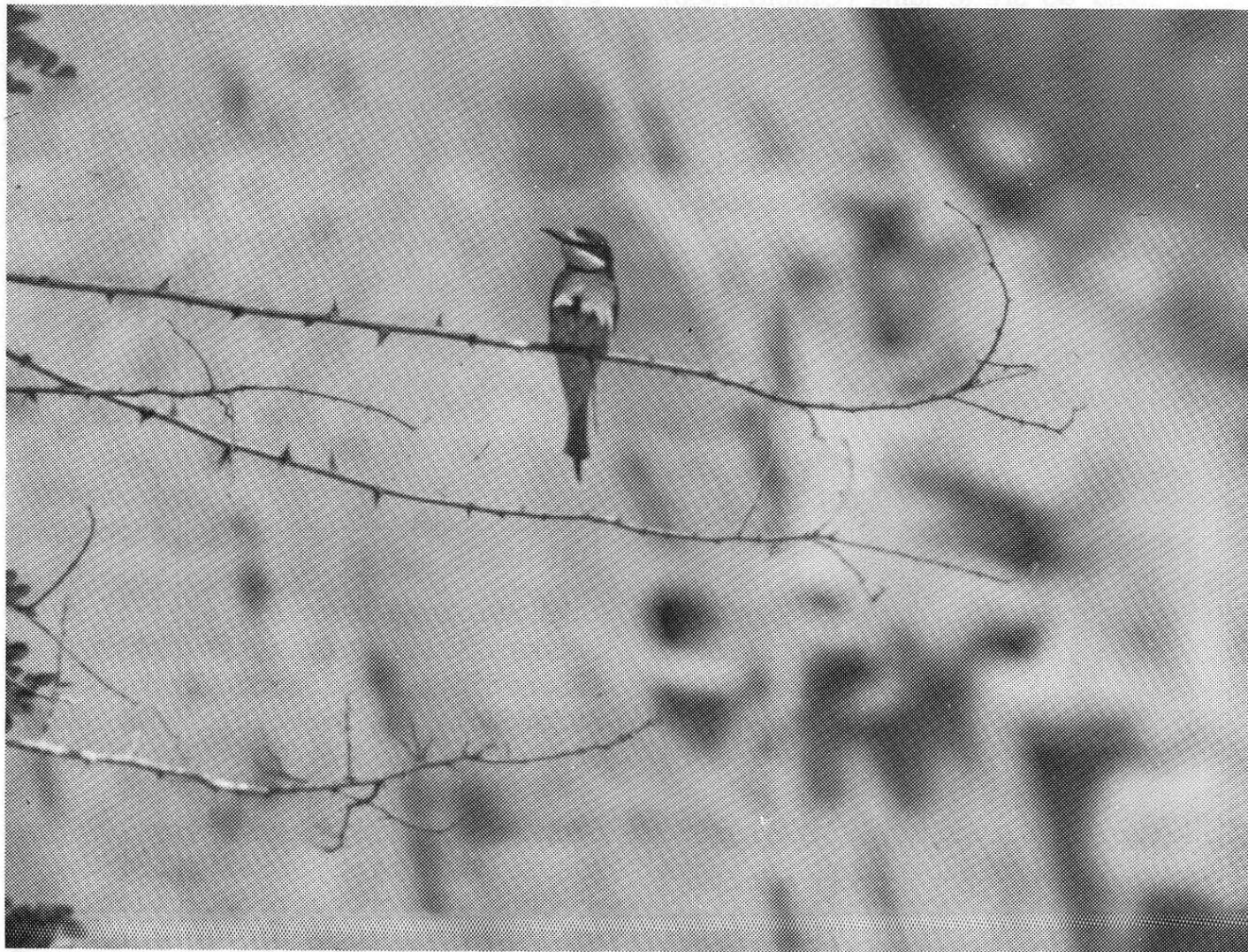
Bee-eater *Merops apiaster* in Slovenia

JANEZ GREGORI

Družina čebelarjev *Meropidae* je v palearktiki zastopana s tremi gnezdečimi vrstami. V Evropi gnezdi samo čebelar *Merops apiaster*. Gnezdi v suhih in toplih predelih, v sredozemskih, stepskih in puščavskih območjih. Gnezditveni areal seže do obrobja zmerno toplih celinskih območij z julijsko izotermo 21°C, izjemoma pa do okoli 17°C. Čeprav je pretežno nižinska vrsta, ponekod gnezdi v višjih legah (v Armeniji npr. do 2500 m n. m.). Naseljuje odprte sončne predele z redkim drevjem

in grmovjem, zavetne doline, stepske planote ali bregove rek, kjer lovi v zraku velike količine žuželk. Pogosto dolgo počiva na izpostavljenih prežah, kot so npr. električne žice (Voous 1962).

Prebivalec južne palearktike, ki poseljuje predele od severne Afrike in Španije do severne Indije in zahodne Kitajske. Razširjenost se spreminja, prihaja do občasnih gnezditvev zunaj normalnih meja. Znamenja ekspanzije proti severu so se pokazala že okoli leta 1840, nato ji je sledilo oženje razširjeno-

Čebelar pred gnezdom, Župljek pri Bizeljskem, 12. 6. 1989 (J. Gregori)

Bee-eater in front of nest hole at Župljek near Bizeljsko on 12th June 1989 (J. Gregori)

sti okoli 1875. leta. Bolje dokazano širjenje je sledilo v letih 1920–30, z nekaterimi ekspanzijami v srednjo Evropo v poznih 1940-ih. Izrazitejše širjenje naprej proti zahodu v srednjih 1960-ih je doseglo celo Dansko in Švedsko (Cramp 1985). Širjenje areala se nadaljuje. Tako v Rusiji prodira proti severu (Glutz, Bauer 1980), od leta 1968 pa čebelar redno gnezdi na območju Pariza (Yeatman 1976).

Čebelar je v gnezditvenem arealu izrazita poletna vrsta, prezimujoča v Afriki. V Evropi poteka spomladanska selitev od srede aprila do konca maja. K jesenski selitvi se začno zbirati v drugi polovici julija, glavčina pa zapusti Evropo od srede avgusta do začetka oktobra (Cramp 1985). V naših razmerah imajo čebelarji jajca v gnezdih od konca maja do srede julija (Cramp 1985). Šere (1989) poroča, da je v Dalmaciji višek hranjenja sredi julija.

Risba čebelarja, kot ga je upodobil nadučitelj J. Armič iz Radeč pri Zidanem mostu (Slovenski čebelar, 1924)

Drawing made after being observed at Radeče near Zidani most in 1924 (J. Armič)

V sosedstvu Slovenije čebelar povsod gnezdi, populacije pa so različno velike. V Italiji je kolonija čebelarjev na sotočju rek Torre in Nadiže. V preteklem letu je tu uspešno gnezdilo najmanj 8 parov, posamezni pa so še v bližini kolonije. Pred tremi leti so gnezdili (2–3 pari) ob sotočju rek Torre in Soče, kasneje jih ni bilo več (F. Perco ustno). Manjša kolonija je tudi v bližini Vidma in je najsevernejše poznano gnezdišče čebelarja v Italiji (Bordignon 1984).

V Avstriji je leta 1978 gnezdilo 30 parov (Glutz, Bauer 1980), gnezdišči sta tudi na sami meji s Slovenijo pri Šentilju in blizu Kuzme (Spitzenberger 1988). Prvo gnezdišče je kot edina potrjena gnezdittev upoštevano tudi v slovenskem prispevku k evropskemu ornitološkemu atlasu (Geister 1989). Na Madžarskem je pogosten gnezdilec v mnogih predelih. Velike gnezditvene kolonije niso izjema (Keve 1984). Ocenjujejo, da je leta 1977 gnezdilo na Madžarskem 1350 parov, kar pa je lahko podcenjeno, populacije v nekaterih predelih fluktuirajo (Glutz, Bauer 1980). Na Hrvaškem je reden gnezdilec. Slovenski meji je verjetno najbližja kolonija 12 km jugovzhodno od Križevcev (Veliki Raven), kjer na bregovih reke Globovnice že 15 let gnezdi 4–5 parov (B. Ristić ustno).

ČEBELAR NA OZEMLJU DANAŠNJE SLOVENIJE

V katalogu (Matvejev, Vasić 1973) je čebelar za Slovenijo (z izjemo Alp) naveden kot gnezdilec. V predlogu rdečega seznama ptičev Slovenije (Gregori, Matvejev 1987) je uvrščen v kategorijo domnevno izumrle vrste, ker avtorjema za več kot 20 let ni bila poznana nobena potrditev njegovega gnezdenja. Potem pa se je izkazalo, da čebelarji gnezdiijo v Sloveniji najmanj že od leta 1985 (Gregori 1989a, 1989b).

Podatke o prisotnosti čebelarja na ozemlju današnje Slovenije podajam kronološko.

Prikaz na zemljevidih delim na obdobje do leta 1940 in od 1940 do 1989.

V razstavnih zbirkah Prirodoslovnega muzeja Slovenije (PMS) so 4 primerki čebelarjev: pod inv. št. 124 je vpisan samec iz Sv. Mihaela pri Žužemberku. Leta 1879 ga je muzeju daroval K. Indof. Pod inv. št. 125 je vpisana samica, lokaliteta in darovalec pa sta verjetno ista. Pod inv. št. 126 in 127 sta vpisane primerki dobljena leta 1873 v Žužemberku. V študijski zbirki je pod inv. št. 1260 samica, ustreljena v Stanjevcih na Goričkem. V inventarno knjigo je bila vpisana 20. 11. 1964.

Popoln pregled registracij čebelarja v Sloveniji je naredil Kos (1925). Istega leta je podal podatke o čebelarju tudi Ponebšek (1925). Iz okolice Maribora je poročal o čebelarju Reiser (1925), posamezne podatke pa so prispevali tudi drugi avtorji. Vsi navedeni podatki, ki so bili po mnenju avtorjev verodostojni, so označeni na zemljevidu (slika). Večkrat je čebelar omenjan za Kranjsko ali Dolenjsko, ni pa določnih podatkov.

Seznam podatkov o pojavljanju čebelarja v Sloveniji mogoče ni popoln, saj se lahko skriva še kakšen zapis – če drugod ne, pa v terenskih beležnicah. Treba jih je čim prej obelodaniti in tako dopolniti sedanjo sliko.

Kronološki pregled je naslednji (pri vsakem podatku je naveden tudi UTM kvadrat za lokacijo):

- 1. maj 1710, velika jata v okolici Ljubljane (VM60), oljna slika s citiranimi podatki, ki jo hrani Prirodoslovni muzej Slovenije (Kos 1925, Šere 1989).
- april 1795, dolina Iga, zadrževali tri tedne (VL69) (Zois 1975 – Ex Kos 1925).
- 1807, pojavil na Kranjskem (Schulz 1892 – Ex Kos 1925).
- 1836–37, občasno so ga dobili tudi na Dolenjskem (Kos 1925).
- ca. 1842, Ig (VL69) (Freyer 1842 – Ex Kos 1925).

– ca. 1842, Dol (VM70) (Freyer 1842 – Ex Kos 1925).

– pred 1864. letom več opažanj majhnih jat pri Mariboru (Seidensacher 1864, Reiser 1925).

– 21. maj 1864, Šentjur pri Celju (WM32), 1 ustreljen in darovan gimnaziji v Celju (Seidensacher 1864: 69).

– 1873, Žužemberk (VL97) (Kos 1925, zbirka PMS).

– 1878, gnezdi na obrežju Dragonje (UL93), prihaja hkrati z lastovkami (Schiavuzzi 1878 – Ex Kos 1925).

– 1879, Sv. Mihael pri Žužemberku (VL97) (Schulz 1890 – Ex Kos 1925, zbirka PMS).

– 1880, prihod v Istro 14. 5. 1880, odhod 2. 8., gnezdi ob Dragonji (UL93), opazovanje avgusta, odhod septembra (Schiavuzzi 1881 – Ex Kos 1925).

– 1881, redno gnezdi na bregu Dragonje (UL93) in Gravine, v Sečoveljski dolini in dolini Drnice (UL93); 20. 6. 1881 dobil štiri mladiče iz Drnice, opazovanje 3. 5. 1881 (Schiavuzzi 1883–84 – Ex Kos 1925).

– 15. avgust 1882, Pohorski dvor v Hočah (WM55), opazovanje 15 osebkov (Reiser 1925).

– začetek avgusta 1885, v občini Smolnik, proti večeru na poseki na Pohorju, 800 m nad morjem (WM35), okoli 60 čebelarjev, 3 ustrelili (Reiser 1925).

– jeseni 1905, najmanj 12 čebelarjev letelo nizko prek jarka pred graščino v Zgornjih Pekrah (WM45) (Reiser 1925). Avtor poudarja, da mu ni poznan noben podatek iz spomladanskega obdobja.

– 11. maj 1892, Lipica (VL15), opazovani 4, ustreljeni 3 primerki (Schulz 1892, 1893 – Ex Kos 1925).

– 9. in 10. maj 1924, Vrhovo pri Radečah, ob Savi (WM10), opazovanih 7 (Armič 1924). Isti avtor omenja tudi sliko iz leta 1710 in jo kot čebelar komentira takole: »Napravili so čebelarji takratnim čebelarjem tako občutno škodo, da so ta pojav ovekovečili s to sliko.«

– 1925, Lužarji pri Vel. Laščah, »pred kakimi šestimi leti« gnezdila dva para in gnezdenje leta 1924 v Maršičah (Ogrinc 1925). Podatek so citirali Kos (1925), Ponebšek (1925) in Z. P. (1935). Kos (1925) meni, da ni verodostojen. Podatek vsekakor zasluži obširnejši komentar. Ogrinc v obeh primerih navaja, da so čebelarji gnezdili v podstrešju cerkve: »Odstranil sem opeko v podstrešju toliko, da sem mogel seči do gnezda, ki so se v njem mladiči baš valili.« Kos (1925) podatku ne verjame tudi zato, ker je težko verjeti, da je preprost človek iz samega opisa prepoznal žival, ki jo je videl pred šestimi leti. Pozornost zasluži tudi navedba mesta gnezdenja. Literatura (Cramp 1985, Glutz, Bauer 1980) navaja, da čebelar naredi gnezdo v primernih stenah ali celo na tleh, kjer v podlago izkoplje gnezditveni rov. Način gnezdenja je tako ustaljen, da Glutz in Bauer (1980: 808) navajata kot izjemo literaturni vir iz leta 1857, ki opisuje, da so na Kanarskih otokih, zaradi pomanjkanja gnezdišč, naredili gnezdo v prostoru med okvirji v suhem kamnitem zidu. Gnezdenje čebelarjev izven rogov torej ni poznano, zato je tudi to razlog, da se navedba A. Ogrinca zavrže kot netočna.

– 1964, Stanjevci na Goričkem (WM98), zanesljivo gnezdenje (E. Škerlak ustno). V zbirki PMS je samica iz časa gnezdenja, ki

Gnezditveni rovi v Pancah pri Grosupljem, junij 1976 (D. Šere)

Nest holes at Pance near Grosuplje, June 1976 (D. Šere)

jo je E. Škerlak ustrelil in prepariral za zbirko muzeja (inv. št. 1260). Po pomoti je v inventarni knjigi zapisan datum 20. 11. 1964, kar je datum, ko je bil preparat darovan muzeju.

– 22. maja 1964, Bobovek pri Kranju (VM52), ustreljeni trije primerki (Geister 1981). Avtor ugiba, ali so bili čebelarji tedaj še na preletu, ali pa so že gnezdili. Zanimiv dokument je »poročilo o službenem potovanju v Bobovk nad Kranjem v dneh od 25. maja do 27. maja 1965«, ki ga je podal muzejski preparator Lojze Šmuc. V Bobovku se je mudil z namenom, da bi ugotovil, ali tam gnezdiijo čebelarji. Za tri ustreljene čebelarje navaja Geister datum 22. maj, Šmuc pa pravi v poročilu, da so bili ustreljeni v prvih dneh junija, iz česar sklepa, da so čebelarji tam gnezdili. V treh dneh ni opazil nobenega, tamkajšnji delavec pa mu je zatrjeval, da je nekaj dni pred tem videl več teh ptic. Skrivnost gnezdenja čebelarjev v Bobovku torej še vedno ni dokončno razjasnjena, čeprav omenjeno poročilo to možnost povečuje.

– spomladi 1970, Stopce pri Laškem (WM21), nagačen preparat (Geister 1985b).

– 1975, Pance pri Grosupljem (VL79), gnezdenje (Šere ustno). Sredi junija 1976 si je Šere ogledal peskokop v Pancah in našel štiri luknje, ki jih je zanesljivo napravil čebelar. Luknje so bile na meji med peskom in zgornjo plastjo zemlje ali pa celo v zemlji (glej sliko), globoke okoli 20 cm. Ko se je vrnil sredi julija, število lukenj ni bilo povečano, rovi pa so bili poglobljeni do okoli 40 cm. Čebelarji tam leta 1976 zanesljivo niso gnezdili, kmetica in lastnica peskokopa pa je zatrjevala, da jih je prejšnje leto opazovala od blizu, ko so sedeli na bližnji žici in s polnimi kljuni poletavali v peskokop. Čebelarjev ni bilo ob obiskih leta 1978 in 1980.

– 13. maj 1977, Sečovlje (UL93), prelet 6 osebkov (Šere – Ex Geister, Šere 1977).

– maj 1980, Medvedce pri Ptujski Gori

(WM53), Z. Kranjc opazoval 2 sedeča na kolu v vinogradu (Štumberger ustno).

– 25. maj 1982, Stožice (VM60), opazovane 8 primerkov (Šere 1982a).

– 12. 6. 1984, Mali Tabor pri Obsotelskem jezeru (WM52), opazovanje dveh primerkov (Geister 1985a).

– 18. maj 1985, gramoznica v Spuhlji (WM74) opazovana dva (Štumberger 1985).

– 1985–1989, Bizeljsko (WL59), gnezdenje (Gregori 1989a, 1989b). Junija 1989 sem dobil sporočilo z LZS, da se v okolici Bizeljskega domnevno zadržujejo čebelarji. 12. junija sem v peščeni steni peskokopa Župljek pri Bizeljskem odkril gnezditveno kolonijo. Stena je dolga okoli 200 metrov, visoka pa 5 do 15 metrov. Približno polovica stene na vzhodnem delu se je kak teden pred mojim prihodom podrla, verjetno zaradi razmočenosti. V preostali steni sem naštel 80 lukenj, ki so jih poleg čebelarjev naseljevale

naslednje vrste ptičev: *Sturnus vulgaris* škorec, *Phoenicurus ochruros* šmarnica, *Passer montanus* poljski vrabec in *Passer domesticus* domači vrabec. V zraku sem naštel največ 20 čebelarjev. Z domnevo, da se je kateri od partnerjev lahko zadrževal v rovu, ocenjujem, da je bilo tedaj v koloniji 10 do 15 parov. Po pripovedovanju Dušana Lipeja, gospodarja LD Bizeljsko, so čebelarji prvič gnezdili na Bizeljskem leta 1985, in sicer 3 pari, že naslednje leto pa jih je gnezdilo 50 parov. Z zgoraj citiranima prispevkoma sem pohitel, da bi o najdbi seznanil čim širši krog ljubiteljev narave, obenem pa naj bi rabila kot argument pri takojšnji zahtevi po zavarovanju gnezdišča. Tako je Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Novega mesta že zahteval, da se stena, kjer gnezdijo čebelarji, zakonsko zavaruje.

– 21. 7. 1987, Dolnje Ležeče pri Divači (VL16) opazovan en primerok (K. Kravos ustno).

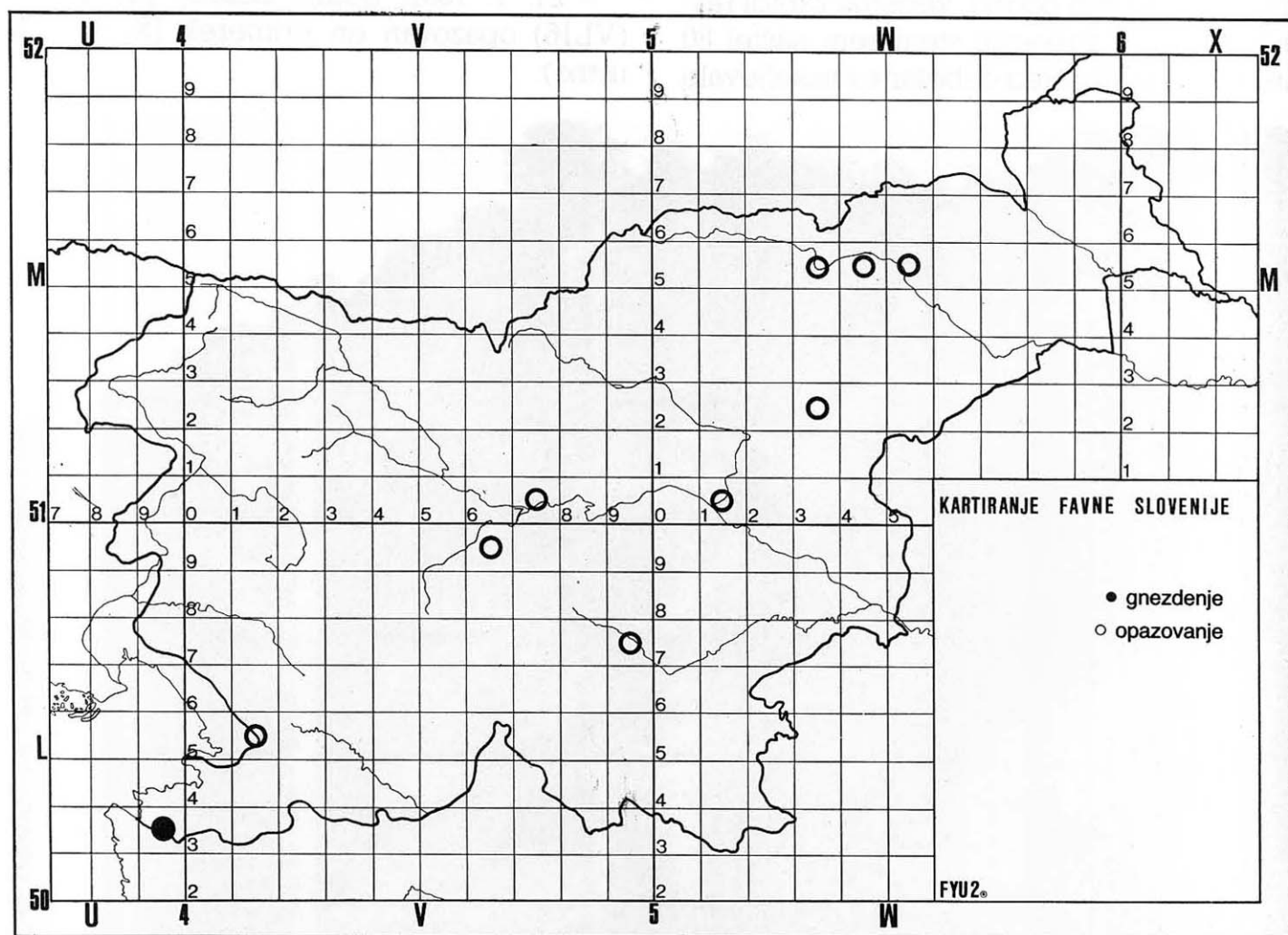

Peščena stena v Župljeku pri Bizeljskem, kjer je kolonija čebelarjev, 12. 6. 1989 (J. Gregori)
Sand wall at Župljek near Bizeljsko with colony of Bee-eaters on 12th June 1989 (J. Gregori)

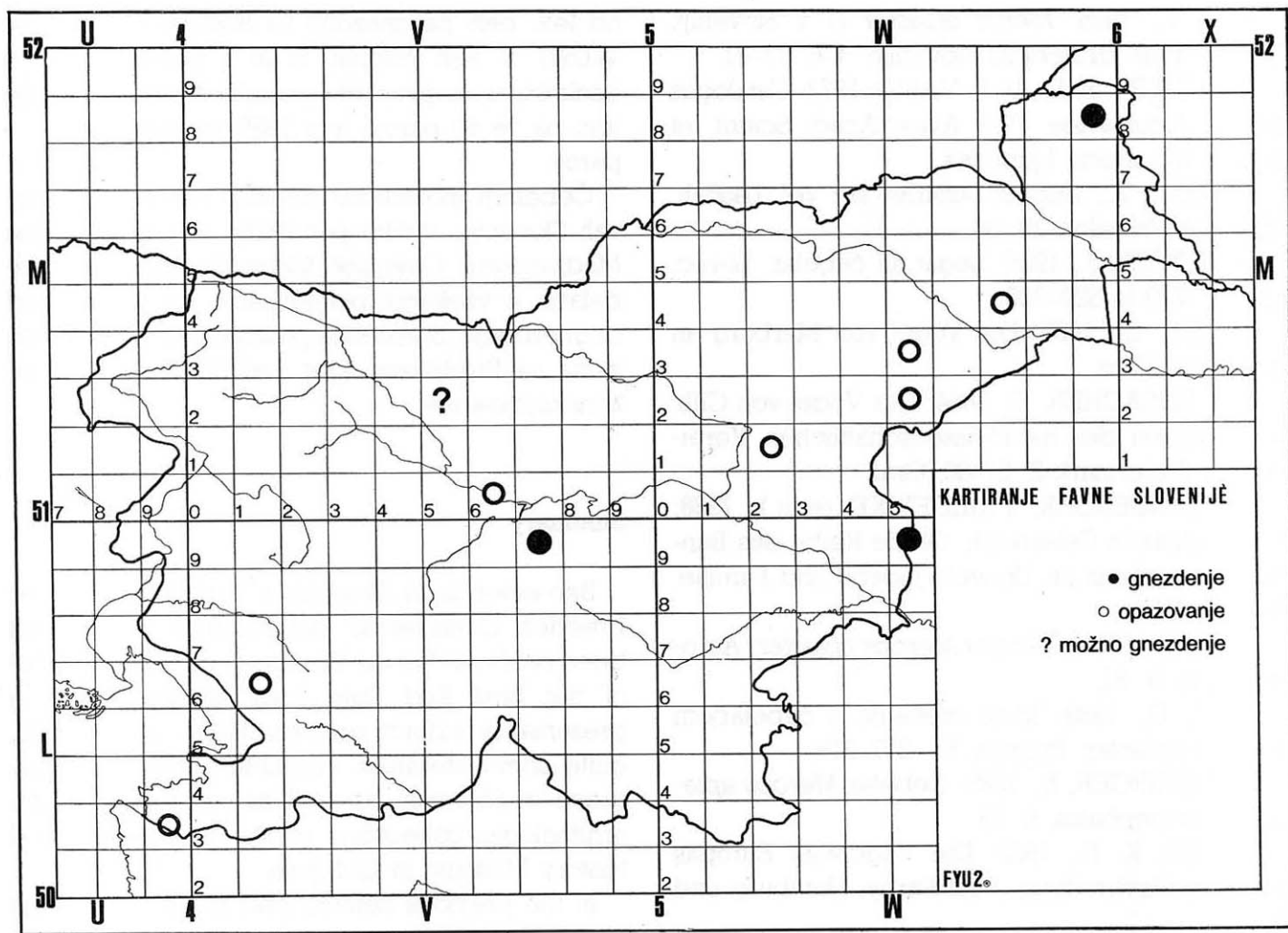
RAZPRAVA

Med podatki o pojavljanju čebelarja na ozemlju današnje Slovenije, od leta 1710 do danes, jih je največ s preleta. Če upoštevamo, da so tudi v preteklem stoletju na ozemlju današnje Slovenije delovali številni ornitologi, lahko sklepamo, da je bil čebelar v preteklosti redkejši gnezdilec, kot pa je v zadnjih desetletjih. Spomladi je bil opazovan na preletu največkrat v sredini maja (edini podatki iz aprila so od Ž. Zoisa), jeseni pa sredi avgusta. Zanimivo je opazovanje čebelarja 12. 6. 1984 z Malega Tabora (Geister 1985a), ki dopušča domnevo, da gre za gnezditev. Ta lokacija je le malo oddaljena od Bizeljskega, kjer so zagotovo gnezdili že leta 1985, mogoče pa tudi že pred tem.

V vseh primerih je čebelar gnezdil v nižinah, kjer je dobil primerna mesta, da si je vanje skopal gnezditvene rove. Tudi v sosednjih državah je reden gnezdilec tam, kjer si lahko uredi gnezdišča. Pomanjkanje primernih mest za gnezdenje (ilovnate stene ob vodah, stene v peskokopih in gramoznicah itd.) lahko štejemo kot glavni omejujoči dejavnik, da je čebelar pri nas tako redok gnezdilec. Prav zato je treba edinemu trenutno poznanemu gnezdišču na Bizeljskem posvetiti vso pozornost in doseči, da se ohrani stena v peskokopu, kjer gnezdi kolonija čebelarjev. V predelih, kjer je čebelar dokazano ali domnevno gnezdil v preteklosti (okolica Dragonje, Goričko, Bobovek, Pance in mogoče še kje) je treba narediti primerne ilovnate ali peščene stene in mu omogočiti, da se spet naseli.

Opazovanja čebelarja v Sloveniji do leta 1940
Observations of Bee-eater in Slovenia before 1940

Opazovanja čebelarja v Sloveniji od leta 1940 do 1989
 Observations of Bee-eater in Slovenia from 1940–1989

LITERATURA

ARMIČ, J., 1924: Čebelar. Slovenski čebelar, 27: 187–188.

BORDIGNON, L., 1984: Limite settentrionale della distribuzione del Gruccione *Merops apiaster* in Italia. Risultati di un'inchiesta. Riv. ital. Orn., Milano, 54 (3–4): 215–220.

CRAMP, S. (ed.), 1985: The Birds of the Western Palearctic, Vol. IV. Oxford University Press, Oxford, New York.

GEISTER, I., 1981: Čebelar *Merops apiaster*. Acrocephalus, 2: 16.

GEISTER, I., 1985a: Čebelar *Merops apiaster*. Acrocephalus, 6: 49.

GEISTER, I., 1985b: Čebelar *Merops apiaster*. Acrocephalus, 6: 11.

GEISTER, I., 1989: Slovenski prispevek k evropskemu ornitološkemu atlasu. Društvo za opazova-

nje in proučevanje ptic Slovenije.

GEISTER, I., D. ŠERE, 1977: Prispevek k poznavanju ornitofavne Sečoveljskih solin. Varstvo narave, 10: 63–71, Ljubljana.

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U. N., K. M. BAUER, 1980: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.

GREGORI, J., 1989a: Čebelar *Merops apiaster* gnezdi v Sloveniji. Proteus, 52: 151.

GREGORI, J., 1989b: Ocvirek za poznavalce ptičev: Čebelar *Merops apiaster* gnezdi v Sloveniji. Lovca, 72: 363–364.

GREGORI, J., S. D. MATVEJEV, 1987: Predlog rdečega seznama ptičev Slovenije. Varstvo narave, 13: 69–78.

KEVE, A., 1984: Nomenclator Avium Hungariae. Akademiai Kiado, Budapest.

KOS, F., 1925: *Meros apiaster* L. v Sloveniji. Glasnik muz. društva za Slovenijo, 4-6: 77-81.

MATVEJEV, S. D., V. F. VASIĆ, 1973: Catalogus faunae Jugoslaviae. IV/3 Aves. Acad. Scient. et Artium Slovenica, Ljubljana.

OGRINC, A., 1925: Iz Lužarjev pri Vel. Laščah. Slovenski čebelar, 28: 30.

PONEBŠEK, J., 1925: Legat ali čebelar. Lovec, 12: 276-279 in 322-326.

REISER, O., 1925: Die Vögel von Marburg an der Drau. Graz.

SEIDENSACHER, E., 1864: Die Vögel von Cilli. Mitteilungen des naturwissenschaftlichen Vereines für Steiermark 2: 57-90, Graz.

SPITZENBERGER, FRIEDERIKE (edit.), 1988: Artenschutz in Österreich. Grüne Reihe des Bundesministeriums für Umwelt, Jugend und Familie, Band 8, Wien.

ŠERE, D., 1982: Čebelar *Merops apiaster*. Acrocephalus, 3: 31.

ŠERE, D., 1989: Moje srečanje s čebelarjem *Merops apiaster*. Proteus, 51: 217-219.

ŠTUMBERGER, B., 1985: Čebelar *Merops apiaster*. Acrocephalus, 6: 68.

VOOUS, K. H., 1962: Die Vogelwelt Europas und ihre Verbreitung. Paul Parey, Hamburg und Berlin.

YEATMAN, Lj., 1976: Atlas des oiseaux nicheurs de France. Paris.

Z. P. (V. PETKOVŠEK), 1935: Najlepša ptica v Jugoslaviji. Proteus, 2: 202-207.

Povzetek

V Sloveniji je čebelar *Merops apiaster* redke in nereden gnezdec. Ker zadnja leta njegovo gnezdenje ni bilo potrjeno, je v predlogu rdečega seznama ptičev Slovenije uvrščen v kategorijo domnevno izumrlih vrst. Podana je dosegljiva literatura o pojavljanju čebelarja v Sloveniji in podatki iz ornitoloških zbirk Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani.

V preteklem stoletju so bila maloštevilna opažanja na preletu, edino redno gnezdenje do 1881 je zabeleženo na bregovih Dragonje in Drnice pri Sečovljah (UTM = UL93). V tem stoletju je zabeleženih več opažanj na spomladanskem in jesenskem preletu, zanesljive gnezditve so bile v Stanjevcih na Goričkem (UTM = WM98) leta 1964, Pance pri Grosupljem (UTM = VL79) leta 1975,

od leta 1985 pa gnezdi na Bizeljskem (UTM = WL59). V tej koloniji, ki je v peščeni steni v peskokopu, so prvo leto gnezdili 3 pari, naslednje leto pa že 50 parov; leta 1989 je gnezdilo 10-15 parov.

Čebelarji sporadično gnezdi v sosednjih državah Slovenije, velike populacije so predvsem na Madžarskem. Omejujoč faktor pri gnezdenju čebelarja je vsekakor pomanjkanje primernih mest za gnezdenje. Sprožen je postopek, da se peščena stena na Bizeljskem, kjer gnezdi čebelarji, zakonsko zavaruje.

Summary

Bee-eater is in Slovenia a rare and irregular breeder. Considering that its breeding has not been confirmed in the last few years, the Proposal of the Bird Red Data Lists classifies it as a presumably extinct species. There is, however, quite some literature available about its occurrence in Slovenia, as well as some data in the ornithologic collections of the Slovene Natural History Museum in Ljubljana.

In the previous century only a few specimens of this species were seen in passage, while the only regular breeding prior to 1881 was recorded on the banks of the Dragonja and Valdernige (Drnica) rivers in the vicinity of Sečovlje (UTM = UL93). In this century quite a number of Bee-eaters have been seen in their spring and autumn passage, while positive breedings were recorded in 1964 at Stanjevci in the region of Goričko (UTM = WM98) and in 1975 at Pance near Grosuplje (UTM = VL79). From 1985 on they breed at Bizeljsko (UTM = WL59). In this colony, situated in a sandy wall of a sand quarry, 3 pairs were found to breed in the first year, but no less than 50 pairs in the following year; in 1989 there bred 10-15 pairs.

Bee-eaters sporadically breed in the countries bordering on Slovenia, especially in Hungary where some large populations have been recorded. The limiting factor in the Bee-eater's breeding is without doubt a lack of suitable breeding grounds. In Slovenia, however, the proceedings have been instituted to protect the sand wall at Bizeljsko with its Bee-eaters' colony.

Janez Gregori, Podkoren 72, 64280 Kranjska gora.

Popis gnezdišč bele štorcklje *Ciconia ciconia* v občini Ptuj v letu 1989

Distribution of White Stork's *Ciconia ciconia* nest sites in area of Ptuj in 1989

BORUT ŠTUMBERGER

1. UVOD

V okviru dela ornitološke skupine na ekološkem raziskovalnem taboru »Drava 89« je opravljen popis gnezdišč bele štorcklje *Ciconia ciconia* v občini Ptuj. Popis predstavlja prispevek udeležencev ornitološke skupine v sestavi Matej Bah, Tomaž Jančar, Jure Kačičnik, Gorazd Mlakar in Borut Štumberger k nacionalnemu projektu, ki poteka po navodilih ICBP v okviru mednarodnega štetja.

2. METODA

Časovno omejen termin tabora ni dopuščal, da bi zbrali vse podatke, ki jih vsebuje obrazec popisa, ki ga je izdal Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine v Mariboru.

Mislim pa, da nam je uspelo zbrati poglavitne parametre, ki govorijo o ekološki potenciali gnezd in gnezdišč.

S pomočjo terenskega avtomobila smo v dneh 27. 6., 28. 6., 29. 6. in 1. 7. temeljito preiskali vasi znanih in potencialnih gnezdišč v Slovenskih goricah, Halozah ter na Dravskem in Ptujskem polju.

Da bi dosegli čim večjo zanesljivost in verodostojnost popisa, smo o podatkih za eno in isto gnezditveno lokaliteto spraševali pri več domačinih.

Kot domicilen opazovalec sem rezultate popisa preverjal 15. 7., 22. 7., 8. 8., 9. 8. in 10. 8.

3. REZULTATI

3.1. Popis gnezdišč

1. Zgornja Hajdina

Štorcklje gnezdiijo na betonskem drogu župnijskega dvorišča (hišna številka 40), ki ga je župnik vzorno postavil s pomočjo elektro službe pred devetimi leti.

Pred tem so bile na dimniku župnišča devet let, ko pa je bilo gnezdo težko 500 kg, jih je župnik »preselil«. Tukaj so že 18 let. Letos so trije mladiči, leta 1988 so bili štirje, 1987. leta dva, 1986. pa so vsi mladiči pomrli zaradi enotedenskega deževja in močne ohladitve.

Pred leti je štorcklja mrtva padla na dvorišče, druga pa je vzredila vse štiri mladiče.

2. Lovrenc na Dravskem polju

Gnezdo na drogu, ki stoji na križišču ob gostilni, je zasedeno že 7 let. Mladičev nismo videli, pa tudi domačini ne vedo, koliko jih je letos. Lani so bili štirje, predlani pa nobenega.

Gnezditveni postavek na stari šoli, kjer so štorcklje gnezdile 40 let, pa nekaj let sameva.

Od ljudi pri gostilniških mizah smo izvedeli, da so štorcklje le tam, kjer so dobri ljudje. V Apačah pa jih ni zato, ker tam »streljajo«.

3. Zgornje Pleterje

Pred dvema letoma postavljen drog, ki so ga električarji na prošnjo domačinov pripravili štorcklji, ta ni sprejela. Na »tapravem«, deset metrov oddaljenem drogu je gnezdila 10 let.

4. Cirkovce

Gnezdo na drogu za bifejem je zasedeno

pet let. Prej so gnezdile na dimniku bližnje hiše vsaj 15 let.

Letos in lani so štorclje imele po dva mladiča. V nedeljo 25. 6. pa jih je bilo za vasjo 25.

5. Spodnje Jablane

Pri hiši št. 5 je gnezditveni nastavek na drogu, ki so ga postavili električarji. Pred tremi leti so vzredile enega mladiča. Gnezdo je sedaj prazno.

6. Pongerce

Pri hiši št. 31 je letos naredila gnezdo na drogu. V času obiska je bila na gnezdu.

15. 7. 1989 je bilo gnezdo prazno, poizkus gnezditve pa izjalovljen.

Konec maja je bilo na travniku za vasjo 52 štorkelj.

7. Mihovce

Gnezdo na drogu v križišču je bilo letos in tudi lani prazno. Na njem je gnezdila 4

leta. Pred 3–4 leti je v bližini poskušala gnezditi.

Štorclja je gnezdila dolga leta na dimniku hiše nedaleč od kapele. Zadnja gnezditvev je bila pred desetimi leti.

Domačini so med košnjo opazovali približno 20 štorkelj.

8. Šikole

Na drogu ob cesti Ptuj–Pragersko gnezdijo štorclja približno 8 let. Letos ima štiri mladiče, prav toliko jih je imela tudi lani.

9. Stražgonjca

Na drogu pred hišno št. 15 so začele štorclje spletati gnezdo pred tremi tedni. Ena ima aluminijski obroček.

V času obiska je bilo gnezdo prazno. Domačini so povedali, da so dopoldan na gnezdu sedele, tri dni pa že nič več. Med košnjo so kosci opazovali 30 štorkelj.

10. Pragersko (občina Slovenska Bistrica)

Zadnje gnezdenje bele štorclje na strehi župnišča v Markovcih pri Ptujju leta 1980 (I. Geister)
The last nesting of White Stork on the roof of priest's house at Markovci near Ptuj in 1980 (I. Geister)

Spektakularno gnezdo na dimniku stavbe na železniškem prehodu, o katerem so ljudje govorili, da je mejnik, onkraj katerega štorcklje ne gnezdijo več, je zaradi katastrofalnih melioracij v okolici opuščeno že tri leta.

11. Spodnja Gorica (občina Maribor)

Gnezdo je na novo zasedeno in ima letos tri mladiče. Je na drogu električne napeljave.

12. Medvedce

Na A drogu s podstavkom je gnezdo prazno že dve leti. Letos so štorcklje sicer prišle štirinajst dni pozneje, a gnezditi niso začele.

Štorcklje so bile tu že od nekdanj, odkar pa se je ena zaletela v žico električne napeljave, jih ni bilo več. Domačini pravijo, da jim je žal, ker jih ni več; so »enkratne« za pobiranje voluharic.

13. Sestrže

Gnezdo na A drogu je prazno. Štorcklja je bila tukaj, odkar ljudje pomnijo. Pravijo, da so izginile zato, ker so prihajali električarji. Pred letom 1982 je gnezdila na dimniku bližnje hiše, potem pa so se prestavile na drog. Lani so imele tri mladiče, leto prej pa štiri. Nedaleč od tega kraja so gnezdile na drogu v križišču pred 20 leti.

14. Majšperk

Pri OŠ na A drogu je gnezditevna košara, gnezda pa ni videti. Gnezdila je še pred tremi leti, imela je štiri do pet mladičev.

15. Breg

Na A drogu nasproti milice je letos prvič postavila gnezdo. Domačini pravijo, da je gnezdo začela spletati že prejšnje leto. V vasi je prej nikoli ni bilo. Letos ima enega mladiča.

16. Tržec

Pred tremi leti si je pletla gnezdo na A drogu, gnezdila pa ni. Gnezda ni več videti.

17. Lancova vas

Pri hišni št. 45 so štorcklje že več kot trideset let. Letos so trije mladiči, lani sta bila dva, leta 1987 pet, še leto prej pa prav tako pet.

Gospodar pravi, da so štorckljo uničile melioracije. Njihove so imele vedno več kot tri mladiče. Pravi tudi, da bo naslednje leto gnezdo prestavil na drog, saj se je petmetrski dimnik že krepko nagnil.

18. Sela

Gnezdo na dimniku OŠ je aktivno vsaj 15 let, pred tem je bilo dolga leta na dimniku gostilne Svenšek.

Letos je zvalila tri mladiče. Stara je enega vrgla iz gnezda, sedaj sta le še dva. Že nekaj let vzrejajo štorcklje samo dva mladiča. Na koncu vasi so poskusile gnezditi na A drogu pred nekaj leti. Električarji so jim ponudili gnezditevno stojalo, pa ga niso sprejele.

19. Apače

Na A drogu nasproti trgovine so lani pričele graditi gnezdo, mladičev pa niso imele. Letos so tam trije mladiči. Pred štirimi leti so »štomarji« vrgli nedokončano gnezdo na tla.

20. Videm

Na dimniku OŠ so začele gnezditi pred osmimi leti. Šola je letos dala za nov podstavek 25 starih milijonov. Ravnatelj šole pravi, da so melioracije dale svoje. Štorcklje izginjajo.

Letos sta tam dva mladiča, tretjega pa je štorcklja vrgla iz gnezda. Lani niso gnezdile, predlani so bili štirje mladiči, četrti pa je padel iz gnezda.

Natančni podatki o štorcklji so zapisani v šolski kroniki.

21. Kungota

Na grajskem dimniku na Ravnem polju 23 so gnezdile pred več kot desetimi leti.

22. Muretinci

Spletati je začela že lani. Letos je prvič izvalila dva mladiča, enega pa je kmalu vrgla iz gnezda. Odrasla štoklja ima nad gležnjem leve noge aluminijast obroček.

23. Gajevci

V vasi so postavili gnezditveni drog, gnezdila pa ni nikoli.

24. Gorišnica

Leta 1972 ali 1973 so pričele gnezditi na dimniku župnišča. Leta 1979 so bile preseeljene na drog mlade robinije, ki pa je potem bujno ozelenela.

Letos so tam trije mladiči, lani sta bila dva, leta 1987 štirje, 1986 prav tako, leta 1985 pa le eden. Leta 1978 jih je bilo pet, enega pa so vrgle iz gnezda.

25. Moškanjci

Poizkus gnezditve je bil registriran pred približno petimi leti.

26. Dornava

Čez 70 let staro gnezdo na dimniku baročnega gradu je imelo letos dva mladiča, tretji pa je padel iz gnezda. Dne 3. 6. je avtor teh zapiskov opazoval na travnikih v okolici dornavske kolonije sivih čapelj 21 belih štokelj in 35 sivih čapelj, ki so v ponevihtnih večernih meglicah lovile male sesalce in insekte.

27. Markovci

Tradicionalno gnezdišče na dimniku župnišča je leta 1980 propadlo zaradi obnovitvenih del na strehi sredi gnezditvene sezone. Leta 1978 je drugi par pričel gnezditi na dimniku stare OŠ in to gnezdo je brez presledka bilo zasedeno do letošnjega leta. V času našega obiska so štirje skoraj dorasli mladiči sedeli na robu gnezda.

28. Bukovci

Leta 1985 in 1986 je brez uspeha poskušala gnezditi na drogu pred rojstno hišo ornitologa F. Janžekoviča ter nasproti vaške gostilne »Korantov hram«. Iz neznanega vzroka so izginile pred valjenjem. Morda so se pa ustrašile Muštacevega Hanze, ki je zaslužen za mnoge melioracije v Sloveniji in je tudi doma iz te vasi. (op. ur.)

29. Trnovska vas

Na trinožnem A drogu sta dva mladiča. Tu so štoklje že pet let, prej pa so bile na dimniku župnišča. V župnišču ni bilo nikogar, da bi nam povedal kaj o zgodovini tega gnezdišča.

30. Velovlak

Petnajst let gnezdi na dimniku kmečke hiše. Letos so tam trije mladiči, lani sta bila dva, predlani pa ni gnezdila.

31. Savci (občina Ormož)

Od takrat, ko so dolino Sejanskega potoka pred štirimi leti surovo meliorirali, štoklja na drogu električne napeljave ob ribniku v Savcih ne gnezdi več.

32. Starošince

Gnezdo, ki ga je štoklja pričela spletati že pred dvema letoma, je letos prvič zasedeno. V času obiska je sedela na gnezdu, nismo pa mogli zvedeti, ali ima že mladiče.

Pred štirimi leti je štoklja poizkusila gnezditi na hišnem dimniku.

3.2. Število gnezd

Registrirali smo 16 zasedenih gnezd, pri popisu iz 1965. in 1979. leta pa obakrat 13.

Eden izmed vzrokov za povečano število gnezd je verjetno temeljitost popisa.

3.3. Poizkus gnezditve

Šest do štiri leta stare poizkuse gnezditve smo registrirali v Mihovcih, Tržcu, Moškanjcih, Starošincih in dvakrat v Bukovcih.

3.4. Zgodovinska gnezdišča

Štorklje so pred več kot desetimi leti gnezdile v Markovcih, Kungoti in Cirkovcih.

3.5. Kraj gnezda (lokaliteta)

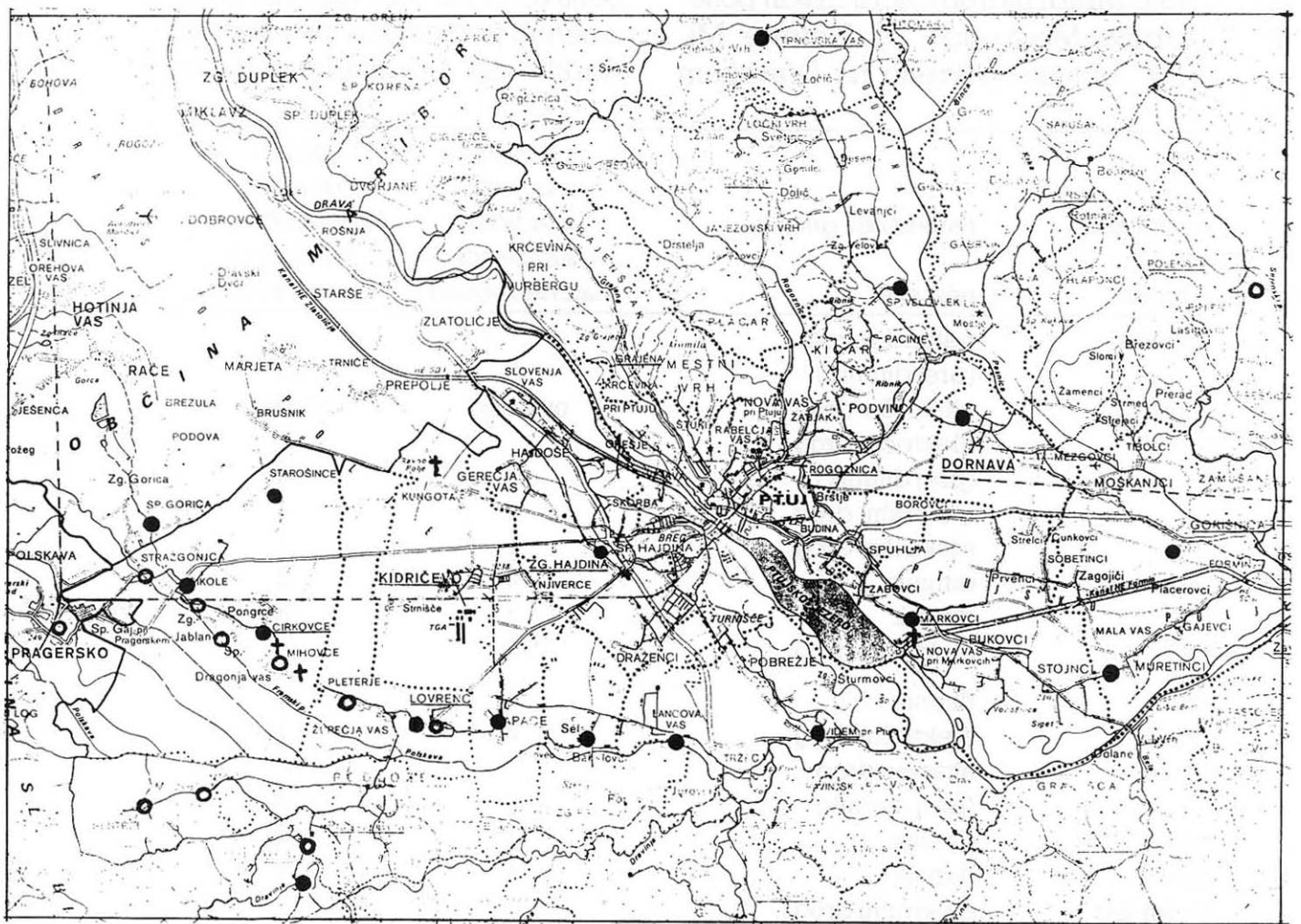
Eno gnezdo je v Halozah (Breg), štiri na Ptujem polju (Markovci, Muretinci, Dornava, Gorišnica), dve v Slovenskih goricah (Trnovska vas, Velovlak) in devet na Dravskem polju (Videm, Lancova vas, Sela, Apače, Lovrenc, Cirkovce, Šikole, Zg. Hajdina, Starošince).

Po obsežnih hidromelioracijskih delih v zahodnem delu občine v dolini Polskave in okolici Pragerskega je prišlo v zadnjih treh letih v tamkajšnji populaciji gnezdil do prave katastrofe. Štorklje so na osi med Stražgonjco in Vidmom ter vznožjem Haloz opustile 8 gnezd (50 % gnezditvene populacije). Šoštarč M. (1965) daje temu področju zanimivo ime »izgonska pokrajina«.

Število gnezd v Slovenskih goricah in na Ptujem polju pa ostaja približno enako kot v letu 1979.

3.6. Prazna gnezda

Popis iz leta 1965 omenja dve prazni

Porazdelitev gnezd bele štorklje na območju občine Ptuj leta 1989
Distribution of White Stork's nests in area of Ptuj in 1989

- Legenda: ● zasedeno gnezdo
○ v zadnjih petih letih opuščeno gnezdo
+ gnezdo izpred več kot deset let
- Key: ● occupied nest
○ in last five years deserted nest
+ more than ten years old nests

gnezdi v Halozah in tri v dolini Pesnice. Leta 1979 pa je bilo po eno gnezdo prazno v Halozah, dolini Pesnice in na Dravskem polju in dve na Ptujem polju.

Evidentirali smo devet praznih gnezd: tri v Halozah (Sestrže prazno 1 leto, Medvedce 2 leti, Majšperk 3 leta) in šest na Dravskem polju (Zg. Pleterje in Mihovce 2 leti, Sp. Jablane 3 leta, Lovrenc na Dravskem polju 4 leta, gnezditvev v Pongercih in Stražgonjci pa je bila letos jalova).

Devet opuščeni gnezd pomeni 36 % (petnajst zasedeni = 64 %) gnezditvene populacije letošnjega popisa. Osem gnezd je propadlo zaradi hidromelioracijskih posegov (Sesterže, Medvedce, Zg. Pleterje, Mihovce, Sp. Jablane, Lovrenc na Dravskem

polju, Pongerce, Stražgonjca), eno pa iz neznanega vzroka (Majšperk).

3.7. Namestitev gnezda

Gnezda so nameščena:

na drogovih	10 (63,7 %)
na dimnikih	6 (36,3 %)

V zadnjih letih so bila štiri gnezda z dimnika preseljena na drog. Prihodnje leto bodo štokljo z dimnika »prestavili« na drog tudi v Lancovi vasi.

V Medvedcah je ob priletu h gnezdu na drogu štoklja potrgala žice električne napeljave in pri tem izgubila življenje. Večino umetnih podstavkov na električnih drogovih štoklje na Dravskem polju niso sprejele,

zasedena gnezda	namestitev gnezda	število izvaljenih mladičev number of hatched young	število doraslih mladičev number of grown young	starost gnezda age of nest
1. Zg. Hajdina	betonski drog (prej dimnik)	3	3	18 let
2. Lovrenc	električni drog	ni znano	ni znano	7 let
3. Cirkovce	električni drog (prej dimnik)	2	2	20 let
4. Šikole	električni drog	4	4	8 let
5. Breg	električni drog	1	1	1 leto
6. Lancova vas	dimnik	3	3	30 let
7. Sela	dimnik	3	2	25 let
8. Apače	električni drog	3	3	1 leto
9. Videm	dimnik	3	2	8 let
10. Muretinci	električni drog	2	1	1 leto
11. Gorišnica	akacijin drog (prej dimnik)	3	3	16 let
12. Dornava	dimnik	3	2	70 let
13. Markovci	dimnik	4	4	11 let
14. Trnovska vas	električni drog (prej dimnik)	2	2	10 let
15. Velovlak	dimnik	3	3	15 let
16. Starošince	električni drog	ni znano	ni znano	1 leto
16	drogovi dimnik	10 6	39 35	242 let $\bar{x} = 15,1$ leta

Gnezditveno stanje bele štoklje v občini Ptuj v letu 1989
Breeding situation on White Stork in area of Ptuj in 1989

ampak zasedajo drogove, kjer podstavkov ni.

3.8. Zasedenost gnezd

Zanesljivo redno zasedena gnezda so v Markovcih (11 let), Gorišnici (16 let) in Zg. Hajdini (18 let).

Najstarejše je gnezdo na dimniku gradu v Dornavi in je staro okoli 70 let. Na dimniku v Lancovi vasi pa je štorclja že čez 30 let. Skupna starost vseh popisanih gnezd v občini Ptuj je 242 let, povprečna starost enega gnezda pa 15,1 leta.

Povprečna starost gnezd na vzhodu občine je večja kot na zahodu. Ta gnezda so bolj redno zasedena in so vsa na dimnikih,

ali pa so z dimnikov preseljena na umetne drogove.

3.9. Število izvaljenih in doraslih mladičev

Podatki so znani za 14 od 16 zasedenih gnezd. V teh gnezdih se je izleglo 39 mladičev, doraslo pa jih je 35.

Indeks uspešnosti doraščanja je manjši kot v prejšnjih popisih (1965: 96 in 1979: 94) in znaša 89,7.

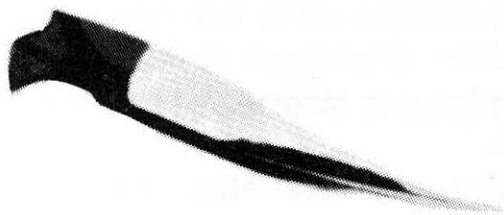
Povprečno število doraslih mladičev na gnezdo je 2,3.

Če k ugotovljenemu številu doraslih mladičev in staršev prištejemo povprečne podatke za gnezdo z neznanim številom mladičev, potem »ptujska jata« letos šteje 70 ptic.

	1965	1979	1989
število zasedenih gnezd number of occupied nests	13 (146)	13 (168)	16
gnezda z znanim številom mladičev nests with known numbers of young	10 (134)	7 (99)	14
število izvaljenih mladičev number of hatched young	33 (411)	17 (279)	39
število doraslih mladičev number of grown young	32 (370)	16 (212)	35
indeks uspešnosti doraščanja index of successfulness of growing up	96 (90)	94 (76)	89,7
povprečno število izvaljenih mladičev na eno gnezdo medial number of hatched young per nest	3,3 (3,0)	2,4 (2,8)	2,6
povprečno število doraslih mladičev na eno gnezdo medial number of grown young per nest	3,2 (2,7)	2,2 (2,1)	2

Primerjava stanja leta 1989 s popisi iz let 1965 in 1979
Comparaison on surveys in 1989, 1965 and 1979

Opomba: Podatki v oklepaju veljajo za Slovenijo
Note: Data in brackets is valid for Slovenia

LITERATURA

ŠOŠTARIČ, M. (1965): Štorclje v Slovenskem Podravju in Pomurju. Varstvo narave IV: 81–89, Ljubljana.

JEŽ, M. (1987): Bela štorclja *Ciconia ciconia* L. v Sloveniji v letu 1979. Varstvo narave 13: 79–92, Ljubljana.

Skupina ornitologov je po navodilih ICPB v občini Ptuj, ki obsega Haloze, Ptujsko polje, del Dravskega polja in del Slovenskih goric, popisala 32 gnezdišč bele štoklje. 16 gnezd je bilo zasedenih, od tega jih je bilo 10 na drogovih električne napeljave, 6 pa na strešnih dimnikih. Zanimivo, da pomagal v obliki podstavkov na električnih drogovih štoklje na Dravskem polju niso sprejele, ampak zasedajo raje drogove brez podstavkov. V 14 gnezidih se je izleglo v letu 1989 39 mladičev, doraslo pa 35 (1965: 96, 1979: 94). Tako ocenjujejo, da je štela ptujška jata belih štokelj v letu 1989 70 ptic.

In the area enclosing Ptuj, Haloze, Ptujsko polje, and a part of Dravsko polje and Slovenske gorice, a group of ornithologists surveyed, in accordance with the ICPB instructions, 32 nests of the White Stork. 16 nests were occupied, of which 10 were found on electric conduit poles and 6 on chimneys. It is interesting that the storks did not accept the pedestals placed on electric conduit poles at Dravsko polje but rather settled on the poles with no such supports. In 1989, 39 young were hatched in 14 nests, while 35 attained full growth in them (1965: 96, 1979: 94). It is thus estimated that in 1989 the flock in the above mentioned area numbered 70 White Storks.

Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

Pričakovane in nepričakovane gnezdilke v Sloveniji Expected and unexpected breeders in Slovenia

IZTOK GEISTER

UVOD

Pri terenskem delu za ornitološki atlas sta dva pojava vnašala kar precej negotovosti in zmede pri vrednotenju gnezdilke. Pri pevkah (passeriformes) je bilo to območno petje nesparjenih samcev in pri nepevkah (nonpasseriformes) pojavljanje spolno nezrelih primerkov v obdobju gnezdenja. Pri pevkah je pri tem lahko šlo za petje na preletu (nekakšno fantovščino torej), za poskus kolonizacije (nemalokrat več primerkov hkrati), ali za odvečnega samca, t. i. biološko rezervo, ki po potrebi vskoči v gnezditveno že strukturirano populacijo. Pri nepevkah so se ti problemi pojavljali v zvezi s poznimi preletniki pri selitvi v njihov areal, poletnimi klateži, ki se na svojih potepanjih znotraj areala ustavijo na opazovanem mestu za nedoločen čas (pri čemer gre lahko tudi za spolno nezrele primerke) in poletnimi gosti, ki preživljajo gnezditveno obdobje

stacionarno kot spolno nezreli osebki. Vse te tri kategorije spremljevalcev gnezditvenega dogajanja so lahko gnezditveno sumljive, če se primerki pojavljajo v parih v primernih gnezditvenih prebivališčih.

Ornitološki atlas se zadovoljuje z razlikovanjem med preletnikom in gnezdilcem, zunaj kategorizacije pa pušča spolno nezrele primerke v vlogi poletnega klateža in poletnega gosta. Toda ravno desetletno terensko delo za ornitološki atlas je pokazalo, da je gnezditveno vprašanje na zoogeografsko tako pestrem ozemlju, kot je ozemlje Slovenije, zelo dinamičen pojav. Ne samo, da ti z vidika gnezdenja marginalni statusi dopolnjujejo sliko ornitofavne proučevane dežele, domnevno so tudi v neprestanem stapljanju in razdvajanju z gnezdečo populacijo.

Ker ornitološki atlas pozna le delitev na

možno, verjetno in nedvomno gnezditvev, odpira vprašanje izjemno možnih in pričakovanih gnezditvev. Ker v Slovenskem prispevku k evropskemu ornitološkemu atlasu (Geister 1988) ta iz statusov preletnika, poletnega klateža in poletnega gosta izvirajoča vprašanja še niso bila razvidno artikulirana, s pričujočo razpravo poravnavam ta dolg.

GNEZDITVENE MOŽNOSTI MARGINALNIH STATUSOV GLEDE NA GNEZDITVENI AREAL

Ozemlje gnezditvenega areala posamezne vrste je lahko strnjeno ali razdrobljeno. V evropskih geografskih razmerah je razdrobljeno ozemlje značilno zlasti za mediteransko provinco holarktične regije. V tej provinci je Slovenija na sredi gnezditvenih lokalitet na Madžarskem in v Padski nižini, zato zlasti v Sečoveljskih solinah in v severovzhodni Sloveniji pričakujemo gnezditve nekaterih čapelj (male bele in čopaste čaplje) in močvirskih čiger, črne, beloperite in belolične. S severa sega v Slovenijo arktična provinca, zato na planotah nekaterih najvišjih gora (kot sta Mangart in Peca) pričakujemo gnezditve severnega dularja. Z vzhoda sega v Panonsko nižino mongolska provinca, zato lahko od tu pričakujemo morebitno naselitev rdečenoge postovke, sokola plenilca in rožastega škorca. Da takšna pričakovanja niso docela iz trte zvita, nas prepričujejo primeri presenetljivih gnezditvev iz zadnjih petnajstih let: gnezditve rdečenogega martinca *Tringa totanus* na Cerkniskem jezeru (mediteranska provinca), gnezditve pikastega martinca *Tringa ochropus* v severovzhodni Sloveniji (tajgaška provinca), poskus gnezditve rožastega škorca *Sturnus roseus* v severovzhodni Sloveniji (mongolska provinca) in gnezditve male čigre *Sterna albifrons* v Sečoveljskih solinah in na Dravi (mediteranska provinca). Zato ni čudno, da v Sloveniji povezuje usodo marginalnih statusov, kot so pozni preletnik, poletni klatež in poletni gost, z možnostjo

gnezdenja. Zoogeografsko razlikujemo pri tem tri različne možnosti:

a) letujoči kraji so daleč od areala, zato gnezditvev ni možna,

b) letujoči kraji so blizu areala, zato je gnezditvev izjemno možna,

c) letujoči kraji so znotraj areala, zato je gnezditvev pričakovana.

Ad a) V skupino nemožnih gnezditvev prištevamo zelenonogega martinca in prodnike (malega, spremenljivega in temminckovega), ki se včasih zadržujejo pri nas še sredi junija. Gnezditvev je seveda izključena, lahko pa razpravljamo o tem, ali gre za pozne preletnike (kar glede na pozen pričetek gnezdenja na visokem severu ni zamenljivo) ali pa le za spolno nezrele poletne goste.

Ad b) V skupino izjemno možnih gnezditvev šteje rdečenogo postovko, pikastega in močvirskega martinca. Od teh je pikasti martinec leta 1980 uspešno gnezdil v severovzhodni Sloveniji (Štumberger 1980). Sem prištevamo tudi nekatere druge pobrežnike, ki občasno gnezdi v sosednjih in od areala približno enako oddaljenih deželah (Avstrija, Češkoslovaška). To so črnorepi kljunač, togotnik in komatni deževnik.

Ad c) V skupino pričakovanih gnezditvev sodi več zelo zanimivih vrst iz različnih rodov: mala bela in čopasta čaplja, močvirske čigre, komatna tekica, rožasti škorec in rdečenogi martinec, ki je hkrati dokaz za upravičenost gnezditvenih pričakovanj, saj občasno gnezdi na slovitem presihajočem Cerkniskem jezeru (Šere 1985, Bačar ex Brehm 1939). Vse te vrste namreč gnezdi tako v Italiji (Padska nižina) kot na Madžarskem in naše kraje očitno več kot samo preletijo.

Kajpak bi si enako obravnavo zaslužila tudi sabljarka in rdečenogi polojnik, a o njiju kdaj drugič.

Oglejmo si nekaj najbolj zgovornih primerov.

Ad a) GNEZDITEV NI MOŽNA

Prodniki *Calidris*

Za vse tri vrste prodnikov (malega, spremenljivega in temminckovega), ki so bili junija opazovani na slovenski obali glede na njihov gnezditveni areal visoko na evropskem severu, seveda ni nobene možnosti, da bi pri nas gnezdili. Razpravljamo pa lahko o zanimivem vprašanju, ali so bili junija opazovani primerki pozni preletniki ali poletni gostje. Vreme je bilo v času opazovanja sončno in vroče, pa tudi mudilo se jim očitno ni nikamor. Res pa je, da prično ti prodniki v tundri gnezditi zelo pozno: spremenljivi junija, temminckov od srede do konca junija in mali celo pozno v juniju ali v začetku julija (Harrison 1975). Podatki:

Calidris minuta

22. 5. 1986 25 ex. Rače (M. V.)

31. 5. 1986 9 ex. Rače (M. V.)

5. 6. 1979 5 ex., Koper, za Intereuropo (I. G.)

6. 6. 1979 10 ex., Koper, Zgornja Bonifika (I. G.)

13. 6. 1979 7 ex., Koper, Tankerska luka (I. G.)

Calidris alpina

6. 6. 1979 1 ex., Koper, Škocjanski zatok (I. G.)

Calidris temminckii

16. 6. 1974 10 ex., Sečoveljske soline (A. Š.).

Zelenonogi martinec *Tringa nebularia*

Kljub temu, da se nekateri starejši avtorji dvoumno izražajo o navzočnosti zelenonoga martinca pri nas, ga zaradi oddaljenosti njegovega gnezditvenega areala nedvomno ne moremo prištevati niti k izjemno možnim in kaj šele k pričakovanim gnezdil-

Sečoveljske soline – raj za marginalne statusne skupine (I. Geister)

Sečovlje Salinas – paradise for marginal status groups (I. Geister)

cem. Krečič-Šušteršič (1963) namreč pravita zanj: »Pri nas živi v solarnah pri Izoli in Portorožu, ob Savi, verjetno pa tudi drugod.« Očitno so jih na teh lokalitetah že takrat videvali v obdobju gnezdenja, ne da bi se spraševali o pomenu letovanja. Podatki:

- 1. 6. 1976, 1 ex. Sečoveljske soline (A. Š.)
- 17. 6. 1986, 2 ex. Sečoveljske soline (I. G.)
- 19. 6. 1979, 30 ex. Sečoveljske soline (I. G.)
- 21. 6. 1979, 60 ex. ustje Dragonje (I. G.)

Ad b) GNEZDITEV JE IZJEMNO MOŽNA

Pikasti martinec *Tringa ochropus*

Semtertja srečujemo v Sloveniji posamezne primerke ob potokih in prekopih tudi junija. Skupaj z močvirskimi martinci so bili v začetku julija opaženi tudi na pohorskih visokogorskih barjih. Čeprav areal pikastega martinca ne sega do Slovenije, se ji v svoji skrajni jugozahodni točki na njenem

severovzhodnem koncu zelo približa. Tako je pikasti martinec leta 1980 uspešno gnezdil v ovodeneli gramoznici Spuhlja pri Ptuj (Štumberger 1980). Pravzaprav je znanih več primerov gnezditve pikastega martinca zunaj areala, tako je v letih 1946 in 1953 gnezdil tudi v sosednji Avstriji. Zanimivo, da Krečič-Šušteršič dopuščata možnost gnezdenja z besedama »verjetno gnezdi«. Podatki:

- 4. 6. 1985, 1 ex., Iščica na Ljubljanskem barju (D. Š.)
- 20. 6. 1979, 1 ex., dolina Drnice (I. G.)
- 29. 6. 1989, 6 ex., Ljubljansko barje (D. T.)
- 9. 7. 1982, 2 ex., Ribniško jezero (D. Š.)
- 9. 7. 1982, 1 ex., Lovrenška jezera (D. Š.)

Močvirski martinec *Tringa glareola*

Gnezditveni areal tega martinca je zelo podoben arealu pikastega martinca. Zato nas morebitna gnezditvev ne bi smela presemetiti, čeravno je res, da so gnezditve zunaj

Zelenonogi martinec *Tringa nebularia* – brez možnosti, da bi gnezdil v Sloveniji? (I. Geister)
Greenshank *Tringa nebularia* – without possibilities for breeding in Slovenia? (I. Geister)

areala do zdaj znane le iz zahodne Evrope (Anglija, Nizozemska). Še najbližje senzacionalnemu odkritju je bil J. Gregori, ki takole opisuje svoje srečanje z močvirskim martincom na Cerkniškem jezeru: »30. 5. 1975 nas je na Osredku močvirski martinec kriče obletaval in nato odletel. Po vsej verjetnosti je imel v bližini gnezdo.« (Gregori 1979). Podatki:

- 23. 5. 1976, 5 ex., Sečoveljske soline (A. Š.)
- 30. 5. 1975, 2 ex., Cerkniško jezero (J. G.)
- 1. 6. 1985, 2 ex., Obsotelsko jezero (D. Š.)
- 9. 7. 1982, 2 ex., Ribniško jezero (D. Š.)
- 9. 7. 1982, 2 ex., Lovrenška jezera (D. Š.)

Skupina pobjeznikov

Skupino pobjeznikov, ki za zdaj niso gnezditveno sumljivi, sestavljajo: togotnik, črnorepi kljunač in komatni deževnik. Togotnik je pred leti gnezdil na avstrijskem Gradiščanskem, črnorepi kljunač gnezdi na Gradiščanskem, Solnograškem in ob Bodenskem jezeru, komatni deževnik pa na Češkoslovaškem in v Padski nižini. Sliki evropske kontinentalne razširjenosti togotnika in črnorepega kljunača sta zelo podobni slikam areala močvirskega in pikastega martinca, komatni deževnik pa razen v Skandinaviji naseljuje le kontinentalno obalo. Togotnik in komatni deževnik se selita še ves maj, črnorepega kljunača pa takrat videvamo le redkokdaj. Datumi zadnjih opazovanj v Sečoveljskih solinah po podatkih, zbranih v obdobju 1973–80 (Šmuc 1980):

Togotnik *Philomachus pugnax* 1. 6. 1976, 3 ex. (A. Š.)

Komatni deževnik *Charadrius hiaticula* 19. 5. 1974 (A. Š.)

Črnorepi kljunač *Limosa limosa* 2. 5. 1976 (A. Š.)

Rdečenoga postovka *Falco vespertinus*

Rdečenoga postovka velja pri nas za tipično pozno selivko, saj jo na preletu opazujemo ves maj. Ker pričanja z gnezdenjem od konca aprila do srede junija, pomenijo junijska opazovanja samo to, da opazu-

jemo primerke severnih populacij. Pa vendar Krečič-Šušteršič pravita, »da pri nas posamično gnezdi«. Njen areal se nam približuje z vzhoda, vendar v Avstriji gnezdi tudi na njenem zahodnem delu. Najkasnejši podatki:

28. 6. 1982, 1 ex., Pesnica (B. Š.)

3. 6. 1986, 3 ex., Komarnik (D. Š.)

8. 6. 1986, 6 ex., Ljubljansko barje (D. Š.)

Ad c) GNEZDITEV JE PRIČAKOVANA

Mala bela čaplja *Agretta garzetta*

Mala bela čaplja sodi med tiste prebivalce Sečoveljskih solin in Škocjanskega zatoka, zamočvirjenih prebivališč slovenske obale, ki se tu stalno zadržujejo v svojstvu zimskih in letnih gostov, klatežev in selivk. Le o gnezdenju ni podatkov. Junija opazovane ptice so zanesljivo poletni gosti. Gnezditev je glede na njen areal pričakovana.

Čopasta čaplja *Ardeola ralloides*

Zelo zagoneten primer predstavlja čopasta čaplja. Krečič-Šušteršič (1953) pravita, da »gnezdi v solinah pri Portorožu«, Gregori-Krečič (1979) pa, da »v Sloveniji le redko gnezdi«. Božič (1983) postreže z zanimivim podatkom, ko pravi: »31. 5. 1981 sem opazoval na Ljubljanskem barju dva primerka (očitno par).« Pred leti se je na bajerju Peter Mayr v Stražišču pri Kranju maja zadrževalo 7 primerkov (Kočar, ustno). Vsi podatki Šmuca (1980) za Sečoveljske soline v obdobju 1973–80 so iz aprila in maja, podatki Škornika etc. (v tisku) za obdobje 1982–87 za Sečoveljske soline so iz maja, za Škocjanski zatok pa iz aprila in maja. Na slovenski obali je čopasta čaplja v zadnjih dveh desetletjih očitno le pozen preletnik, čeprav leži Slovenija znotraj njenega gnezditvenega areala. Junijskih podatkov je malo:

13. 6. 1984, 4 ex., Obsotelsko jezero (I. G.)

16. 6. 1983, 1 ex., Dragonja (I. Š.)

22. 6. 1987, 1 ex., Rače (M. V.)

Čopasta čaplja – pričakovana gnezdilka Slovenije (V. Pfeifer)
Squacco Heron – expected breeder in Slovenia (V. Pfeifer)

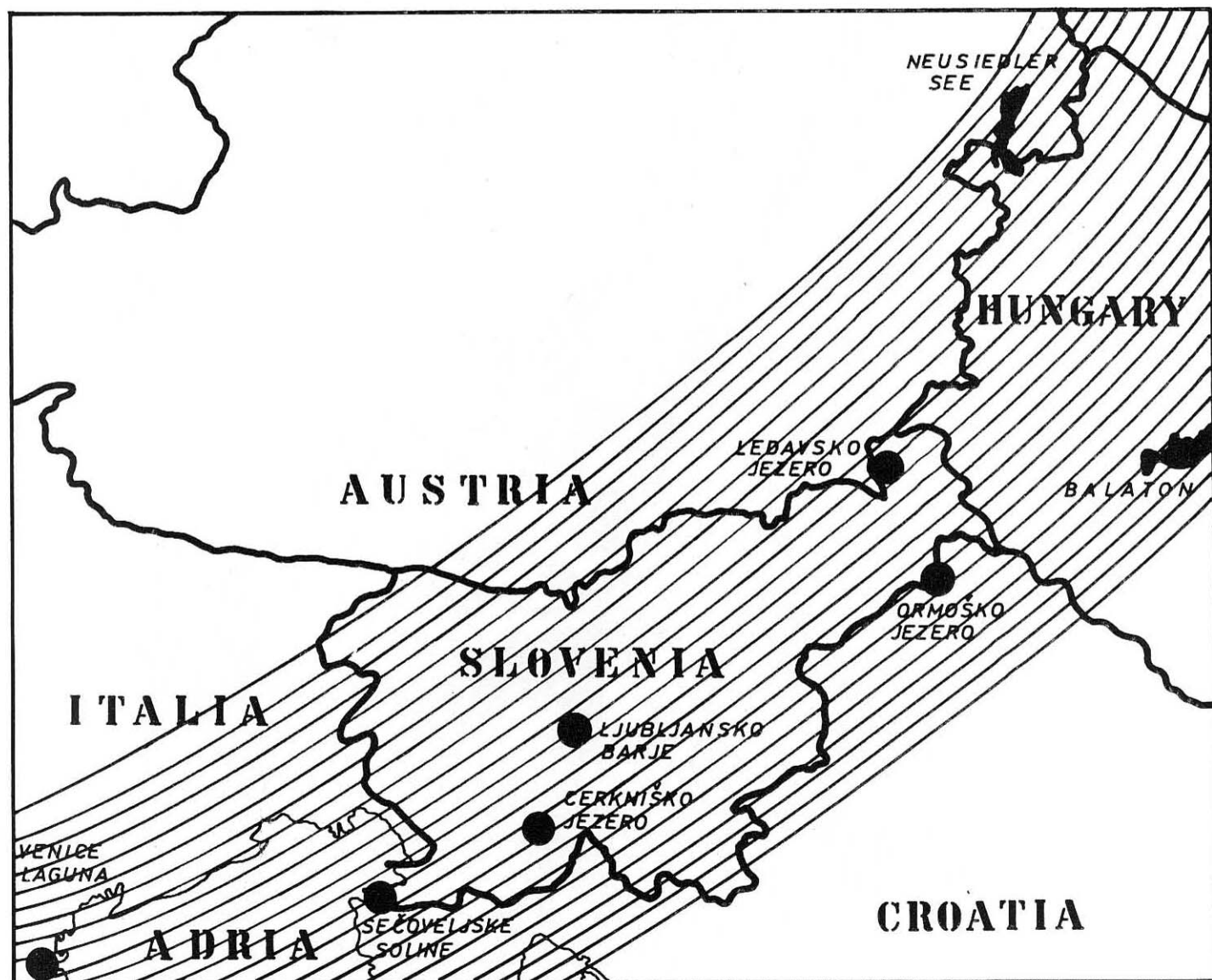
Močvirske čigre *Chlidonias*

Močvirske čigre, črna *Chlidonias nigra*, beloperuta *Chlidonias leucopterus* in belolična *Chlidonias hybrida* so v Sloveniji glede na njihov gnezditveni areal pričakovane gnezditke. Od majskih je nedvomno najbolj zanimiv podatek Škornika etc. (v tisku), o opazovanju dveh primerkov (para?) črne čigre v Sečoveljskih solinah od 18. 5. do 20. 5. 1984 in Vogrina o opazovanju dveh beloličnih čiger 27. 6. 1986 na ribnikih v Račah.

Komatna tekica *Glareola pratincola*

Komatna tekica velja kljub temu, da leži

Slovenija znotraj njenega areala, prej za nekakšno eksoto kot za pričakovano gnezditko. K temu je prav gotovo največ pripomogla odsotnost primernih gnezditvenih prebivališč. Z osušitvijo Sečoveljskih solin v sedemdesetih letih so se možnosti za njeno gnezdenje nedvomno zelo povečale, a so se s ponovnim ovodnjavanjem v osemdesetih letih žal spet zmanjšale. Opažanj sicer ni veliko, vendar kot pravi Šmuc (1980), o njihovem preletu pričajo preparirani primerki pri lovcih, ustreljeni na tem območju. Je šlo res vedno za prelet ali pa, spričo poznih datumov, nemara tudi za poskus kolonizacije. Komatna tekica namreč prične gnezdit v drugi polovici maja (Harrison

Slovenija, dežela na selitvenem prepihu
Slovenia, land on migrational draught

1980). Podatki:

- 27. 4. 1975, 2 ex., Sečoveljske soline (A. Š.)
- 18. 5. 1986, 2 ex., Sečoveljske soline (I. Š.)
- 25. 5. 1985, 1 ex., Sečoveljske soline (D. T.)
- 26. 6. 1987, 4 ex., Sečoveljske soline (I. G.).

Rožasti škorec *Sturnus roseus*

Čeprav sega gnezditveni areal rožastega škorca iz osrednje Azije le v jugovzhodno Evropo, gnezdi občasno tudi na Madžarskem in v Italiji. Po podatkih Š. Lainščaka (Nemesszeghy 1986) je leta 1973 gnezdil v Dobrovniškem gozdu pri Lendavi. Gnezditve v valilnici sicer ni bila uspešna, saj je gnezdo z jajci zapustil. V novejšem času je Šere (1983) popisal njegovo pojavljanje v Ljubljani od 26. do 29. 5. 1983. Pozornost vzbuja njegovo mnenje, da je spomladansko pojavljanje rožastega škorca v Sloveniji (od leta 1871 je znanih 7 opazovanj) nemara v zvezi z dozorelostjo prvih češenj.

Rdečenogi martinec *Tringa totanus*

Za naše razmišljanje zelo zanimiv in poučen pobrežnik! Šmuc (1980) navaja 1. 5. kot zadnji datum opazovanja rdečenogega martinca. Škornik etc. (v tisku) ne navajajo prav tako za Sečoveljske soline nobenega opazovanja v aprilu in eno samo (31. 5. 1985) v maju, medtem ko je v juniju rdečenogi martinec opazovan vsako leto (1982–87). Ta dvomesečni predah v pojavljanju dovolj prepričljivo govori o dveh populacijah, selitveni in letujoči. Glede prezimujoče se zdi logično, da sta s selitveno identični, kar bi hkrati pomenilo, da prezimujejo prvoletni primerki južneje kot večletni. Spolno nezreli drugoletni primerki se namreč pojavijo v solinah in drugod po Sloveniji šele, ko se spolno zreli primerki že odselijo, oziroma ko že gnezdiijo v svojih gnezditvenih prebivališčih. Zaradi pojavljanja v juniju smo dolgo časa domnevali, da rdečenogi marti-

Togotnike lahko opazujemo na preletu od marca do maja (B. Mozetič)

We can observe the Ruffs and the Reeves on migration from March to May (B. Mozetič)

nec v Sečoveljskih solinah gnezdi. Toda ravno odsotnost v aprilu in maju dokazuje, da za gnezditve ni realne osnove. Prav nasprotno sliko kot v Sečoveljskih solinah daje rdečenogi martinec v Škocjanskem zatoku, čeravno sta si ta dva obmorska predela le nekaj kilometrov vsaksebi. V Škocjanskem zatoku se rdečenogi martinec zadržuje ves april in maj, medtem ko za junij ni nobenega podatka. Zato sklepam, da tu ne gnezdi, čeravno je res, da mu tudi prebivališče kaj takega skorajda ne bi dovoljevalo. Kaj pa potemtakem pomenijo podatki o pojavljanju v aprilu in maju, če smo za Sečoveljske soline rekli, da jih spolno zreli primerki zapustijo že marca, spolno nezreli pa jih obiščejo šele junija? Odgovora na to vprašanje pri najboljši volji ne vem. Preveč osupljivo in hkrati zagonetno je. Pač pa rdečenogi martinec, kot je znano, gnezdi na Cerkniškem jezeru (Šere 1985). Ob najmanj dveh gnezdečih parih se tamkaj v času gnezdenja zadržuje tudi jata očitno negnezdečih primerkov, kar odpira več zelo zanimivih vprašanj, na katera bom skušal odgovoriti v razpravi. Zgovoren je tudi podatek, da ga Gregori (Gregori 1979), ki je tamkaj popisoval ptiče od 1972–77, ni registriral niti kot preletnika. Po svoje še bolj zgovoren pa je Bučarjev pripis k prevodu Brehmovih Divjih živali (Brehm, 1939), da je rdečenogi martinec leta 1935 gnezdil na Cerkniškem jezeru.

Opomba: opazovalci so navedeni s kraticami, ki po vrstnem redu pojavljanja pomenijo:

- (M. V.) Milan Vogrin
- (I. G.) Iztok Geister
- (A. Š.) Alojzij Šmuc
- (D. Š.) Dare Šere
- (D. T.) Davorin Tome
- (J. G.) Janez Gregori
- (I. Š.) Iztok Škornik
- (B. Š.) Borut Štumberger

RAZPRAVA

Napovedovanje gnezdenja nove vrste ali ponovnega gnezdenja nekdanje gnezdeče vrste na nekem na videz za gnezdenje primernem prebivališču je seveda špekula-

cija. Špekulacija temelječa na pojavljanju posameznih primerkov ali celo para sumljive vrste v poselitvenem obdobju, ko pričanja gnezditve, in temelječa na analogiji znanih primerov iz drugih, predvsem sosednih od areala prav tako oddaljenih dežel. Zato bi še kako pozdravili poznavanje notranjega, populaciji imanentnega vedenjskega mehanizma, po katerem se takšna gnezditve zgodi. Hkrati je očitno, da v takšnih primerih ne moremo govoriti o nikakršnem populacijskem prekipevanju, saj iz izkušenj z brinovo, rdečim kalinom, brškinjo in svilnico vemo, da populacijske ekspanzije potekajo kolonizatorsko, tako da pionirskim priseljencem sledijo novi in novi kolonizatorski valovi, dokler jih ne zaustavijo naravne danosti, kot je na primer (velja za stacionarni brškinjo in svilnico) ekstremno huda zima. Izjemno možne in pričakovane gnezditve se dogajajo v sorazmerni oddaljenosti od matičnega areala v primeru strnjenegega areala oziroma največjega arealnega otoka v primeru razdrobljene razširjenosti, tako da je bolj ali manj jasno, da pri tem ne gre za populacijsko regulirane poskuse kolonizacije, temveč za posamezne avanture. Vsaj to, da so takšni poizkusi naselitve v ekološko tuji deželi neizmerno tveganje, jim moramo priznati. Toda kdo so nosilci takšnih tveganih poizkusov? So to pozni preletniki, poletni klateži ali poletni gostje?

Če stvari natančno premislimo, vidimo, da so pozni preletniki svojo gnezditveno priložnost v naših geografskih okoliščinah že zamudili, seveda pa jo imajo še vedno na severu, kamor so tudi namenjeni. Zato npr. ne smemo pričakovati, da bo neka v juniju pri nas opazovana rdečenoga postovka v Sloveniji gnezдила. Morebitno gnezdilko moramo iskati med najzgodnejšimi selivkami.

Teoretično je sicer mogoče, da se dva spolno nezrela osebka na letovanju prepoznata kot spolno zrela, da gre torej za nekakšno zmoto v spolni zrelosti, vendar za kaj takega ni praktičnih dokazov. Nasprotno,

prav primer gnezditve rdečenogega martinca na Cerkniškem jezeru dokazuje, da letujoči spolno nezreli primerki zamujajo, tako kot preletniki. Pojavili so se namreč šele, ko so bili mladiči že speljani, podobno zamujajo tudi v Sečoveljskih solinah, čeprav tam rdečenogi martinec za zdaj ne gnezdi. Nič drugače ni s poletnimi klateži, ki se razen tega pojavljajo večidel posamično.

Kateri statusni skupini potemtakem pripadajo ti izjemno možni oziroma pričakovani gnezdilci? Po vsem povedanem ostanejo sumljivi le še preletniki. Kako težko je zapisati, da verjetno tvegajo gnezditveno avanturo le gnezditveno prepotentni primerki, ki neučakano izkoristijo prvo priložnost, ki se jim za gnezdenje ponudi. Tako takšno priložnost ob primernem partnerju ob vračanju v gnezditveni areal semtertja tudi izkoristijo. Iz vrst poznih preletnikov, poletnih gostov in klatežev potemtakem ni pričakovati izjemno možnih in pričakovanih gnezdilcev. Ti se, kot se zdi, kot nekakšni don Juani skrivajo v redno seleči se populaciji.

LITERATURA

BERNDT, R., W. MEISE (1965): Naturgeschichte der Vogel, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart.

BOŽIČ, I. (1983): Ptici Slovenije. Lovska zveza Slovenije. Ljubljana.

BREHM, J. (1939): Divje živali (prevod in priredba R. BAČAR). Umetniška propaganda, Ljubljana.

GEISTER, I. (1988): Slovenski prispevek k evropskemu ornitološkemu atlasu, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana.

GREGORI, J. (1979): Prispevek k poznavanju ptičev Cerkniškega jezera in bližnje okolice. Acta carsologica 8.

GREGORI, J., J. KREČIČ (1979): Naši ptiči. Državna založba Slovenije. Ljubljana.

HARRISSON, C. (1975): A Field Guide to Nests, Eggs and Nestlings of British and European Birds. Collins, London.

KREČIČ, I., F. ŠUŠTERŠIČ ((1963): Ptice Slovenije. Državna založba Slovenije, Ljubljana.

NEMESSZEGHY, L. (1986): Črna jelša v Prekmurju. Pomurska založba, Murska Sobota.

PETERSON, R., G. MOUNTFORT, P. A. D. HOLLAND (1965): Die Vogel Europas. Verlag Paul Parey. Berlin.

ŠERE, D. (1985): Rdečenogi martinec *Tringa totanus* gnezdi v Sloveniji. Acrocephalus VI: 25.

ŠERE, D. (1983): Pojavljanje rožastega škorca *Sturnus roseus* v Sloveniji. Acrocephalus IV, št. 16.

ŠERE, D. (1985): Ali močvirski in pikasti martinec *Tringa glareola* et *ochropus* gnezditna na Pohorju? Acrocephalus VI, št. 23.

ŠERE, D. (1985): Pikasti martinec *Tringa ochropus*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VI, št. 26.

ŠERE, D. (1985): Močvirski martinec *Tringa glareola*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VI, 26.

ŠERE, D. (1986): Rdečenoga postovka *Falco vespertinus*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VII, št. 29.

ŠKORNIK, I., T. MAKOVEC, M. MIKLAVEC (v tisku): Favništveni pregled ptic slovenske obale.

ŠMUC, A. (1980): Ptice Sečoveljskih in Ulcinjskih solin. Diplomsko delo. Univerza Ljubljana.

ŠTUMBERGER, B. (1980): Pikasti martinec *Tringa ochropus* gnezdi v Sloveniji. Acrocephalus I, št. 4.

ŠTUMBERGER, B. (1983): Rdečenoga postovka *Falco vespertinus*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus IV, št. 15.

TOME, D. (1986): Komatna tekica *Glareola spec.* Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VI, št. 25.

TOME, D. (1990): Rečni galeb *Laus ridibundus* in pikasti martinec *Tringa ochropus*. IOB. Acrocephalus XI, št. 43.

VOGRIN, M. (1986): Belolična čigra *Chlidonias hybrida*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VII, št. 29.

VOGRIN, M. (1986): Mali prodnik *Calidris minuta*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus VII, št. 29.

VOGRIN, M. (1990): Čopasta čaplja *Ardeola ralloides*. Iz ornitološke beležnice. Acrocephalus XI, št. 43.

Povzetek

Marginalne statusne skupine, kot so pozni preletnik, poletni gost in poletni klatež, avtor prerazdela v tri skupine, ki se med seboj razlikujejo glede na razmerje med gnezditvenim arealom in

krajem letovanja, iz katerega izhaja možnost ali nezmožnost gnezdenja na ozemlju Slovenije. Tako razlikuje vrste, katerih areal je daleč stran od kraja letovanja, zaradi česar je gnezditev izključena, vrste, katerih areal je blizu kraja letovanja, zato je gnezditev izjemno možna, in vrste, katerih areal pokriva kraj letovanja in je zato gnezditev pričakovana.

Kljub izčrpni problematizaciji avtor ne najde zadovoljivega odgovora na vprašanje, iz katere statusne skupine se rekrutirajo te potencialne gnezdilke. Tako ostaja še najbolj verjetna preprosta, laična ugotovitev, da gre pri tem le za prepotentne primerke iz redno se seleče populacije.

Summary

Marginal status groups, as are late passage migrants, summer visitors and summer vagrants, are separated by the author into three groups, distinguished among each other according to breeding ranges and summer visiting localities,

Iz ornitološke beležnice From the ornithological note book

RDEČEGRLI SLAPNIK *Gavia stellata*
RED-THROATED DIVER – One at Maribor on 30th
October and 1st November 1989

Dne 31. 10. in 1. 11. 1989 sem na Dravi pri Mariborskem otoku opazoval rdečegrlega slapnika v zimskem perju. Prepoznal sem ga po sivem in rahlo privihanem kljunu, temni zgornji strani in belih pikicah na njej. Slapnik se je zelo pogosto potapljal in je pod vodo ostajal zelo dolgo.

Ob Dravi sem bil ponovno 4. 11. 1989, vendar slapnika nisem več videl. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

VELIKI KORMORAN *Phalacrocorax carbo*
CORMORANT – Two at Rače on 1st October 1989

Dne 1. 10. 1989 sem bil pri ribnikih v Račah. Tam sem bil precej pozno popoldan. Ko sem se vračal proti avtomobilu, sem nad seboj zagledal dva velika črna ptiča. Naredila sta velik krog nad največjim ribnikom in se nato spustila v vodo. Zelo

from which possibilities or impossibilities for breeding in the territory of Slovenia arise. He thus distinguishes among the species, the breeding range of which is to be found far away from the summer visiting localities, so that breeding is excluded, the species with breeding range near summer visiting localities, so that breeding is extremely possible, and the species, the breeding range of which covers summer visiting localities, so that breeding is expected.

In spite of the exhaustive study of the subject the author has not found a satisfactory answer to the following question: From which status groups are these potential breeders recruited? Thus he is left with a simple and laic ascertainment that in this case he is dealing merely with prepotent specimens from regularly migrating population.

Iztok Geister, Pokopališka pot 13, 64202 Naklo

spretno sta se potapljala. Razen po licih sta bila popolnoma črna, kavljast kljun pa je bil rumenkast. Določil sem ju za velika kormorana. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

ČOPASTA ČAPLJA *Ardeola ralloides*
SQUACCO HERON – A male in mate plumage at
Rače on 22th June 1987!

Opazovanje čopaste čaplje ni vsakdanji dogodek, posebno še, če jo opazuješ v gnezditvenem obdobju. Takšna sreča se mi je nasmehnila 22. 6. 1987 pri ribnikih v Račah. Čaplja je čepela ob robu ribnika, ko sem jo opazil. Da bi bilo presenečenje še večje, je bila v svatbenem perju! Ko se je splašila, se je spreletela med ribniki. V zraku so prišle do izraza bele peruti, zlasti pa njen sivo modri kljun in rdeče rjave noge. Prav gotovo je šlo za osebek brez para, ki se je potikal po ustreznih biotopih. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.*

VELIKA BELA ČAPLJA *Egretta alba*
GREAT WHITE EGRET – One at Rače on 9th
September 1989

Dne 9. 9. 1989 sem bil s prijateljem pri ribnikih v Račah. Bilo je zelo mrzlo, deževno vreme. Opazovala sva veliko število rac mlakaric, črnih lisk in belookih rac. Nenadoma sva zagledala v zraku nad ribnikom velikega belega ptiča. Brez težav sem ga določil. Imel je čisto belo perje, rumen kljun in črne noge. Velika bela čaplja je še nekaj časa letala, nato pa se je v družbi dveh sivih čapelj usedla na drevo. Kmalu naju je opazila in odletela. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

ČRNA ŠTORKLJA *Ciconia nigra*
BLACK STORK – Adult at Drava Field on 16th July
1989

Julija 1989 sem bil na vojaškem dopustu, ki sem ga porabil pretežno za opazovanje ptic. Tako sem 16. 7. s kolegom B. Kamenikom obiskal novo akumulacijsko jezero na Dravskem polju pri kraju Medvedce. Kotanja še ni bila povsem napolnjena z vodo, je pa močno zaraščena. Opazila sva, da nad nama kroži črna štoklja, odrasel primerek. Ker je bila tudi v prejšnjih letih v gnezditvenem obdobju opazovana na tem območju, je verjetno, da tukaj nekje gnezdi. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas*

PLEVICA *Plegadis falcinellus*
GLOSSY IBIS – One at Vrhnika on 20th September
1989 (incl. one Great White Egret)

Na stalnem lovišču Prirodoslovnega muzeja Slovenije na Vrhniki smo imeli 20. 9. 1989 priložnost opazovati plevico, ki se je z iztegnjenim vratom in navzdol ukrivljenim kljunom spuščala na opuščene bajerje. V istem loku se je proti tlem takoj za plevico spuščala tudi velika bela čaplja *Egretta alba*, ki smo jo že večkrat opazovali na tem mestu. Domnevali smo, da se je plevica usedla v bližino enega izmed bajerjev, in zato nas je večina odhitela tja. Kljub iskanju in opazovanju plevice nismo opazili. Zanimiv pa je podatek, da je bila plevica opazovana nad Vrhniko tudi naslednjega dne, tj. 21. 9. 1989, ko se je spuščala na travnik v bližini Ligojne (S. J.). *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

MALA ŽAGARICA *Mergus albellus*
SMEW – A male and 3 females at Ptuj Lake on
2nd January 1990

Dne 2. 1. 1990 sem bil z B. Štumbergerjem in D. Denacem pri Ptujskem jezeru. Že takoj ob prihodu smo opazili 1 samca in 3 samice male žagarice. Samec je bil skoraj povsem bel, samice pa so bile veliko temnejše in zato manj opazne. Nato smo jih opazili še nekaj, vsega skupaj pa najmanj 10. Sicer smo pa ta dan opazovali še nekaj zanimivih ptičev: 3 samce velike žagarice, samca navadne žvižgavke, raco konopnico (samica), navadne zvonce (samec in samica) (okoli 50 prim.), velike kormorane, albinistično poljsko vrano, malega detla in druge. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

OZKOKLJUNI LISKONOŽEC *Phalaropus lobatus*
Tretji zapis za Slovenijo
RED NECKED PHALAROPE – One at Rače on 12th
September 1989
Third record for Slovenia

Oblačnega dne 12. 9. 1988 sem se mudil pri ribnikih v Račah. Ko sem ornitološko že »obdelal« Veliki ribnik in ob njem opazil ribjega orla *Pandion haliaetus* in malega galeba *Larus minutus*, nisem vedel, da me pravo presenečenje čaka šele ob manjšem ribniku, imenovanem Gajič. Na pokošenem rogozu so se zadrževali štirje pobrežniki. Dva (2) sem nemudoma determiniral kot močvirskega martinca *Tringa glareola*, v tretjem sem prepoznal spremenljivega prodnika *Calidris alpina*, četrtega pa sem po vedenju prepoznal za liskonožca. V nasprotju z drugimi tremi je ta plaval, pri tem pa ves čas krožil okrog svoje osi. Na ta način si

namreč išče hrano. Ker ni bil kaj dosti plašen, sem si ga lahko temeljito ogledal: videl sem tenki črni kljun, črno packo ob očesu, temno rjavo teme, pri čemer je rjava barva segala še po vratu in temno rjav hrbet z belo rumenimi obrobi krovnih peres.

Ker liskonožca ne vidiš vsak dan, sem segel po priročniku in ugotovil, da sem se srečal z ozkokljunim liskonožcem *Phalaropus lobatus*, in to z odraslim samcem v poletnem perju. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas*

POSTOJNA *Haliaetus albicilla*

WHITE-TAILED EAGLE – One at Rače on 28th October 1989

Dne 28. 10. 1989 sem nad ribniki v Račah opazoval postojno. Prepoznal sem jo po velikosti in značilnih belih repnih peresih. Na splošno pa je bila rjavo sive barve. Po moji oceni je merila čez krila okoli 2 metra. Zanimivo je bilo tudi njeno vedenje. Spretno je jadrala, vsake toliko časa pa je obstala na mestu in nekajkrat zamahnila s perutmi (podobno kot postovka). Opazoval sem jo le okoli 5 minut, ker se je zelo hitro oddaljila. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

RJAVI LUNJ *Circus aeruginosus*

MARSH HARRIER – At Ljubljana Moor on 20th May (1), 24th May (1), 29th June (2) 1989, females only

V času selitve se na Ljubljanskem barju često pojavljajo tudi lunji. Naj tokrat podam opažanja rjavega lunja iz leta 1989: 20. maj en osebek, 24. maj en osebek – oba osebka opažena na Mahu – in 28. junij dva osebka v okolici Kozlarjeve gošče. Zanimivo je, da so bile v vseh primerih opažene samice, v značilno nizkem letu nad pokrajino. *Davorin Tome, Jamova 66, Ljubljana*

PIKASTI MARTINEC *Tringa ochropus*

GREEN SANDPIPER – One at Rače (ice!) on 24th December 1989

Dne 24. 12. 1989 sem bil s kolegoma M. Vogrinom in D. Denacem pri ribnikih v Račah. Opazovali smo najrazličnejše ptice: race mlakarice *Anas platyrhynchos*, kreheljce *Anas crecca*, kozico *Gallinago gallinago*, sive čaplje *Ardea cinerea* in druge. Ob povratku smo na manjšem in deloma

zamrznjenem ribniku zagledali martinca, ki se je brezskrbno sprehajal po ledu. M. Vogrin ga je določil za pikastega martinca. Hoteli smo ga videti še v letu, zato smo ga prestrašili. Naredil je krog nad ribniki, nato pa se je s strmoglavim letom spustil na tla.

Opazovanje pikastega martinca pozimi pri nas ni običajno. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

MALI GALEB *Larus minutus*

LITTLE GULL – Two adults at Vrhnika on 27th April 1989

Po izletu na grad Bistra smo dne 27. 4. 1989 zavili še do vrhniških ribnikov (kvadrat 09/44-1/6 lokalnega ornitološkega atlasa). Vreme je bilo že ves dan oblačno, ko pa smo prispeli, je začelo še deževati. Truma ribičev je začela zapuščati prizorišče dogajanja, kar je obetalo mirno opazovanje ptic. Na manjših dveh ribnikih nisem opazil nič posebnega, na površini večjega pa je pritegnil mojo pozornost kormoran, ki pa ga žal zaradi slabih vremenskih razmer nisem mogel natančneje določiti. Nato se je začela zbirati zanimiva družčina. Presenetila nas je jata kakšnih 15 črnih čiger *Chlidonias niger*, ki so se nam povsem približale in se nato tudi usedle blizu nas na vejevje, ki je štrlelo iz vode. Med njimi sta bila tudi dva galeba, na prvi pogled rečna, po natančnejšem opazovanju pa se je izkazalo, da gre za mala galeba, že popolnoma v letnem perju. Imela sta črno glavo, temen kljun in bele konice peruti. Pri vzletu se je pokazala značilna temna spodnja stran peruti. To je bilo moje prvo srečanje s to vrsto. *Primož Kmecl, Riharjeva 28, Ljubljana*

REČNI GALEB *Larus ridibundus* in **PIKASTI MARTINEC** *Tringa ochropus*

BLACK-HEADED GULL – About 100 at Ljubljana Moor on 29th June 1989 (incl. 6 Green Sandpiper)

29. junija 1989, dan po nalivu, ki je poplavlil dobršen del vzhodnega dela Ljubljanskega barja, sem ob cesti Škofljica-Ig, na travniku, na debelo prelitim z vodo, opazil jato okoli sto rečnih galebov *Larus ridibundus*. Okoli poldneva, ko sem se zopet peljal po tej cesti, je o zgoraj opisanem dogodku pričala le še poležana trava. Voda je presahnila, galebi pa odleteli. Toda ne daleč. Isto jato galebov, katerim se je pridružilo še šest

pikastih martinčev *Tringa ochropus*, sem odkril kasneje na Mahu, tik ob Iščici, ki se ni umaknila iz travnikov v svojo strugo še vse do večera. Prav neverjetno je, koliko ptic privabi taka »luža«, ki da Barju za en dan ali še manj neko povsem pozabljeno podobo, in le ugibamo lahko, koliko bi bilo v tem glasilu podobnih prispevkov, če ta luža ne bi imela presihajočega značaja. *Davorin Tome, Jamova 66, Ljubljana*

ČRNA ČIGRA *Chlidonias niger*

BLACK TERN – 30 at Rače on 21st May 1989

Dne 21. 5. 1989 sem bil pri Račkih ribnikih. Opazoval sem številne vodne ptice. Nad največjim ribnikom sem opazoval jato ptičev, ki je štela kakšnih 30 osebkov. Po obliki telesa sem sodil, da so čigre. Po glavi, tilniku, vratu in sprednji polovici trebuha so bile črne. Perutnice so imele modro sive. Spodnja stran perutnic je bila svetla, podrepje pa belo. Kljun je bil temen. Po teh značilnostih sem jih določil za črne čigre. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

MALA UHARICA *Asio otus*

LONG-EARED OWL – A nest box occupied at Ljubljana Moor on 28th March 1989

15. decembra 1988 sem na Ljubljanskem barju (Goričica) na dve smreki pritrtil prazna zabožčka, kakršne uporabljajo za skladiščenje ozimnih jabolk. Do polovice sem ju postlal z vejami in suho travo. Ob kontroli 28. marca 1989 sem opazil, da je ena izmed »gnezdilnic« zasedena. V njej je bilo pet toplih jajc male uharice. Žal je leglo kasneje propadlo. Zabožček, v katerem je gnezdila mala uharica, je bil nameščen tik ob deblu smreke, na višini sedmih metrov. Mala uharica sicer na Ljubljanskem barju pogosteje gnezdi na borih kot na smrekah, toda jaz sem se odločil za slednje, ker se umetna gnezdilnica bolje skriva med gostimi vejami smreke kot na boru. S tem je gnezdo bolj zavarovano pred človekom in drugimi plenitelji. Omenil bi še, da v ornitološko bolj osveščenih državah že vrsto let uspešno postavljajo umetne gnezdilne police za male uharice. *Davorin Tome, Jamova 66, 61000 Ljubljana*

ČRNI HUDOURNIK *Apus apus*

SWIFT – 6000–8000 at Ormož on 19th July 1989

19. 7. 1989 sva z R. Koražijo lovila in obročkala ptiče v že znanih lagunah za odpadne vode v Ormožu. Vreme je bilo jasno in za ta letni čas razmeroma sveže, dan poprej je naše kraje prešla nevihtna fronta, zato se je močno ohladilo.

Ob 17.30 so se nad celotnim področjem lagun in jezera v ogromni jati nenadoma pojavili črni hudourniki, ki so se spreletavali na višini od 50–200 metrov. Kristalno čisto nebo je postalo dobesedno temno od ptičev, s kolegom sva jih ocenila na 6000–8000 prim. Opazila sva, da so se nekateri spuščali do jezerske gladine, verjetno zaradi potreb po vodi.

Približno ob 18. uri je jata naglo izginila v jugozahodni smeri. Tako velikega števila teh hitrih in spretnih letavcev na preletu doslej še nisem videl, Čeprav sem že v Šibeniku, na primer, opazoval precej velike jate od 1000–2000 prim. julija leta 1986. *Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor*

PLANINSKI HUDOURNIK *Apus melba*

ALPINE SWIFT – 8 at Črniče near Nova Gorica on 15th April 1989

Ko sem se 15. aprila 1989 vračal iz Nove Gorice proti Ajdovščini, sem nad vasjo Črniče opazoval osem planinskih hudournikov *Apus melba*.

RJAVA CIPA *Anthus campestris*

TAWNY PIPIT – One at Cerknica Lake on 29th April 1989

Po končanem in uspešnem društvenem izletu 29. 4. 1989 na Cerkniško jezero smo se nekateri udeleženci odpravili na drugi del jezera pod vasico Martinjak, kjer je lovil in obročkal ptiče sodelavec muzeja J. Gračner. Ker je vso noč deževalo, so se na preletu ustavile zelo zanimive vrste. Med njimi sem na travniku opazil malo večjega ptiča, ki je bil svetlo rjave barve. Tudi oglašanje mi je bilo poznano, čeprav sem rjavo cipo do sedaj bolj poredkoma opazoval na preletu spomladi, ujel pa samo enkrat. Poizkušali smo jo prepoditi v bližino mrež ali lovnihi pasti, vendar se nam to ni posrečilo. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

NAVADNI KUPČAR *Oenanthe oenanthe*
WHEATEAR – *One at Dravograd on 10th September 1989*

V nedeljo 10. 9. 1989 sem se peljal okoli Dravogradskega jezera in čez Črneško polje. Na njivi, kjer so pred dnevi izkopali krompir, je tik ob cesti vzletela ptica in pristala kakšnih 15 metrov stran. Ko je pristajala, je bilo lepo videti belo trtico. Tedaj sem ptico določil za navadnega kupčarja. Bil je svetlo rjave barve s temnimi perutni, kljun in noge je imel temne. Prek oči ni bilo opaziti temne proge. Na njivi je pričel po tleh loviti žuželke. Med lovom se mi je tako približal, da nisem mogel več naravnati ostrine na daljnogledu. Kmalu se je oddaljil na petnajst metrov in še naprej vneto lovil žuželke. Vmes se je za nekaj trenutkov ustavil na kakšni večji grudi, se nekajkrat zazibal in nadaljeval z lovom. *Davorin Vrhovnik, Črniče 59, 62370 Dravograd*

TRSTNI CVRČALEC *Locustella luscinioides*
SAVITS WARBLER – *Feeding pair at Ledava Lake on 7th June 1989*

7. 6. 1989 sem v zamočvirjenem, s ščavjem, rogozom ter mladim vrbovjem poraščenem predelu jezera Domajinci na Ledavi poslušal in kasneje tudi opazoval trstnega cvrčalca. Na moje presenečenje je par v bližini verjetno gnezdil, s hrano v kljunu sta namreč izginjala v šopih visoke trave in pritlikavega vrbovja. Kljub iskanju mi gnezda ni uspelo najti. V beležki pa je ostal zapisan podatek o nevsakdanjem gnezdenju, saj o trstu na tem jezeru ni niti sledu. *Franč Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor*

SIVA PENICA *Sylvia communis*
WHITETHROAT – *Distraction display in nest building phase at Ormož on 1st July 1989*

Bilo je lepo, ne preveč vroče julijsko jutro (1. 7. 1989). Člani ornitološke skupine na ekološkem taboru Drava 89 smo popisovali ptiče v Lagunah ormoške cukrame. Nemara sploh ne bi bili pozorni na tisto bilko, ki je priletela mimo nas, če ne bi bil na njen konec pripet ptič – siva penica, kot smo ugotovili kasneje. Sledili smo jima s pogledom, kako sta nerodno frčala naprej nad nasipom in se po dobrih 20m spustila v nizko rastlinje. Previdno sem se približal tistemu mestu

in zakoračil v ščavje. Takrat pa nenadoma: »Cop!« – zadnja stvar, ki bi jo človek pričakoval – ptica je v loku čofnila dol na trdo skorjo posušenega odpadnega blata in se z zadnjimi atomi moči opotekaje po vseh štirih, privlekla in pritrkljala do grmiča nasproti. Tam pa bežen pogled čez ramo in že nam je prerrojena švignila izpred oči. Zijali smo od začudenja nad popolno igralsko predstavo. Ko se je prvo navdušenje poleglo, sem razgrnil zelenje pred nogami in že takoj našel – nič več kot – gnezdo v zelo zgodnji fazi gradnje: par ducatov koreninic in bilk, prepletenih med sabo. Pa tak kraval za tole revščino!

Čez tri dni nas je pot spet vodila tam mimo. Tokrat je bilo gnezdo že postlano. *Tomaž Jančar, Cesta v Kostanj 3, 61110 Ljubljana-Hrušica*

ZLATOVRANKA *Coracias garrulus*
ROLLER – *One at Ljubljana Moor on 19th May 1989*

19. maja 1989 sem na Ljubljanskem barju (na Mahu) opazil osebek zlatovranke. Ptica je sedela na električni žici in ni kazala znakov vznemirjenja, zato sem si jo lahko dodobra ogledal. Sodeč po blede obarvanem perju, je bil to negnezdeč osebek. Po vsej verjetnosti je bil še na selitvi, saj se vračanje zlatovrank iz afrotropika, kjer prezimujejo, lahko zavleče do sredine junija. *Davorin Tome, Jamova 66, 61000 Ljubljana*

BRKATA SINICA *Panurus biarmicus*
BEARDED TIT – *25 at Ormož on 29th October 1989*

V vetrovnem, delno jasnem vremenu sem se dne 29. oktobra 1989 odpravil na Ormoško jezero, v spremstvu B. Štumbergerja, kjer je že obročkal ptice F. Bračko. Imeli smo priložnost opazovati petindvajset (25) brkatih sinic, ki so se tipično oglašale in v letu preletavale trstišče, se dvigale in spuščale. Naj še dodam, da sta se na naše veselje v mrežo ulovili dve (2) brkati sinici, ki smo ju potem tudi obročkali. *Gorazd Mlakar, Tomšičeva 70, 62380 Slovenj Gradec*

BRKATA SINICA *Panurus biarmicus*
BEARDED TIT – *27 trapped at Ormož from October 1989 to February 1990*

V Sloveniji se v zadnjem času brkate sinice pojavljajo le na določenih lokalitetah trstičja (Acro-

cephalus št. 1, 15, 17–18, 19–20, 37–38 in 39–40). Ena izmed teh lokalitet je tudi Ormoško akumulacijsko jezero oziroma dokaj obsežno trstišče na zgornjem delu.

V zimskem delu leta 1988/89 sva z I. Vrešem z lovom in obročkanjem ugotovila, da so se brkate sinice pojavile že oktobra in se nato v tem trstišču zadrževale vso zimo do februarja. Skupaj sva ujela 27 primerkov (14 samcev in 13 samic). Naj še opomnim, da je bila ta zima izredno mila.

Da si bomo lažje ponazorili prisotnost oz. prezimovanje brkatih sinic v trstišču Ormoškega jezera, navajam opažanja in število ujetih in ponovno ujetih primerkov po datumih. Podatki so zanimivi tudi za nadaljnje fenološke raziskave in dopolnjujejo prispevek G. Lukača v št. 37–38 *Acrocephalus*.

- 21. in 23. 11. 1987, opaženi 4 primerki
- 4. 3. 1988, opažena 2 primerka
- 16. 10. 1988, ujeta dva primerka, samec in samica
- 22. 10. 1988, ujet 1 primerk, samec (I. Vreš)
- 23. 10. 1988, ujeti 3 primerki, 2 samca, 1 samica in 2 ponovno ujeta z dne 16. 10. 1988
- 6. 11. 1988, ujetih 9 primerkov, 4 samci, 5 samic (I. Vreš)
- 13. 11. 1988, ujetih 7 primerkov, 3 samci, 4 samice
- 30. 11. 1988, ujeta 2 samca in 11 ponovno ujetih z dne 22. 10., 23. 10., 6. 11. in 13. 11. 1988
- 10. 12. 1988 ujeti 3 primerki, 2 samca, 1 samica in 1 primerk ponovno ujet z dne 6. 11. ter opaženih ca. 20 primerkov
- 11. 1. 1989 opaženih vsaj 10 primerkov
- 8. 2. 1989 ponovno ujeta 2 primerka, samec in samica, z dne 13. 11. 1988

Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

DOLGOREPKA *Aegithalos caudatus*

LONG TAILED TIT – 8 at Šentjur near Celje on 11th November 1989

V sončnem in za november zelo toplem dnevu sem 11. 11. 1989 v Vrbnem pri Šentjurju pri Celju okrog 11. ure dopoldne opazoval jato osmih dolgo-repk, ki so se za kakšnih pet minut ustavile na bližnji brezi, kjer so se zelo živahno obešale na veje v vrhu krošnje.

Čeprav sem jih opazoval prvič, sem jih prepoznal po živahnosti, po dolgem, belo obrobljenem repu in po beli črti, ki se vleče od kljuna do zatilja.

Med vsemi opazovanimi dolgorepkami nisem opazil nobene s popolnoma belo glavo. *Marjan Gobec, Zidani most 28a, 61432 Zidani most*

SKALNI PLEZAVČEK *Tichodroma muraria*

WALLCREEPER – One in Ljubljana city on 4th January 1990

Sodelavec muzeja J. Dolinšek me je 4. 1. 1990 pri Prirodoslovnem muzeju Slovenije v Ljubljani opozoril, da je na muzejski stavbi opazil njemu nepoznanega ptiča. Skupaj sva odhitela na zahodno stran muzeja in kar verjeti nisem mogel, da se po okenskih policah in pod cementnimi ornamentami pod napuščem sprehaja skalni plezavček. S svojim dolgim kljunom je iskal hrano po novi muzejski fasadi. Večkrat se je skalni plezavček spreletel kot velik metulj ali mini smrdokavra, ki s svojimi okroglimi perutni in belimi pikami v njih opozarja na svoje glavne značilnosti. Ker je bil skalni plezavček manj izrazitih barv, v mislih imam rdečo in sivo barvo perja, sklepam, da je imel značilno zimsko obarvano perje. To je moje prvo opazovanje te vrste v Ljubljani. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

BREZOVČEK *Acarthis flamemea*

REDPOLL – Female at Slovenj Gradec on 26th February 1989

Ko sem dne 26. 2. 1989 v opuščnem glinokopu pri kmetiji Mihan na Štibuhi pri Slovenjem Gradcu opazoval ptice, me je pritegnila svetlo siva ptica, ki se je hranila s semenjem neke rastline. Ko se je obrnila proti meni, je razločno kazala črn podbradek in rdečo glavo. Takoj sem jo determiniral za navadnega brezovčka, ker pa ptica ni imela rožnatih prsi, ni dvoma, da gre za »nežnejši spol« – samico. Naj kot zanimivost povem še to, da sem ptico opazoval z daljnogledom 8×20×32 ob delno jasnem vremenu, v popoldanskem času. *Gorazd Mlakar, Tomšičeva 70, 62380 Slovenj Gradec*

ČIŽEK *Spinus spinus*

SISKIN – Observations at Idrija from 1963 to 1988

Čížek, sicer bolj redek gnezdilec v našem visokogorju, se občasno pojavlja v gnezdilnem obdobju tudi na širšem območju Idrije. Verjetno predstavlja ta del Notranjske prehodno (preletno)

območje med gnezdišči v Alpah in področji Snežnika in Gorskega Kotarja, kjer čížek tudi gnezdi.

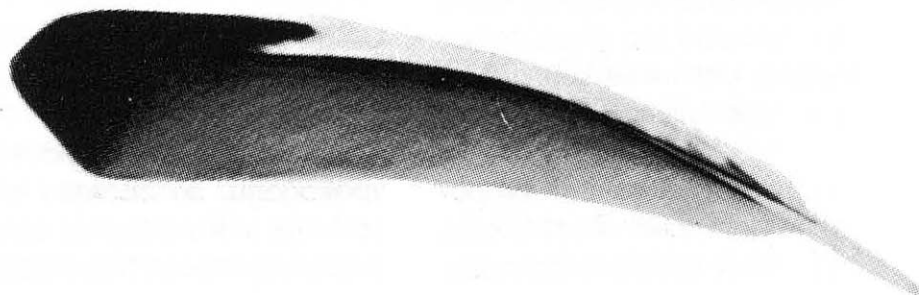
Letno dinamiko sem razdelil na dva dela:

Vsa opažanja čížkov od 15. septembra do 15. maja imam za preletne ptice, zimske goste ali invazijske ptice, ki se bolj ali manj redno pojavljajo

pri nas. Morebitne zgodnje gnezdilce težko ločimo od primerkov, ki se že v aprilu in maju vračajo proti severu (ali vzhodu?) in jih tu ne morem upoštevati. Tako sem zbral vsa opažanja čížkov med 15. majem in 15. septembrom na širšem idrijskem področju:

datum	kraj	opažanje
15. 6. 1963	Vojsko	8 primerkov v nizkem preletu med smrekami – verjetno odrasli in speljani mladiči
16. 6. 1963	Vojsko	5 primerkov – enako kot zgoraj
10. 8. 1964	Ledine–Govejk	odrasli in mladiči v manjših skupinah izključno po smrekah
20. 8. 1964	Ledine–Govejk	zelo številne jate
9. 9. 1964	Ledine–Govejk	več tisoč čížkov – mladiči med golitvijo, odrasli že pregoljeni, hranili so se predvsem po otavi
22. 7. 1965	Sivka/Ledinami	en primerek v zraku z značilnimi klici
23. 7. 1965	Sivka/Ledinami	en primerek v zraku z značilnimi klici
20. 8. 1968	Ledine–Govejk	skupina 10 primerkov na preletu
23. 8. 1968	Sp. Kanomlja	3 primerki med liščki – en ujet
20. 8. 1970	Porezen	en primerek na preletu
1. 8. 1973	Ledine–Govejk	posamezni čížki po smrekah
10. 8. 1973	Ledine–Govejk	manjše jate po smrekah
30. 8. 1973	Ledine–Govejk	številne skupine po smrekah
1. 8. 1975	Ilirska Bistrica	12 primerkov na preletu
30. 5. 1976	Godovič	1 primerek na orehu ob domačiji
22. 7. 1978	Gradišče/Ledinami	1 primerek na preletu
20. 5. 1980	Sp. Idrija	1 primerek samica – ujeta!
25. 5. 1982	Sp. Idrija	1 primerek samec – ujet!
22. 7. 1985	Godovič	1 primerek na preletu
20. 8. 1986	Sivka/Ledinami	5 primerkov – verjetno samica z mladiči v nizkem preletu med smrekami in macesni
11. 9. 1984	Godovič	1 primerek – samec, ujet!
4. 8. 1985	Dol. Jezero/Cerknici	3 primerki na preletu
20. 7. 1986	Ledine	2 primerka v smrekovem gozdu
14. 7. 1988	Godovič	1 primerek – samec na fižolovki na vrtu
16. 7. 1988	Godovič	enako kot zgoraj
23. 7. 1988	Sp. Idrija	1 primerek v letu v naselju
24. 7. 1988	Godovič	samec in samica opazovana pri iskanju hrane po vrtovih

Peter Grošelj, Godovič 124, 65280 Idrija

OBVESTILO SODELAVCEM RUBRIKE IZ ORNITOLOŠKE BELEŽNICE

Kljub temu, da v naši rubriki Iz ornitološke beležnice že skoraj celo desetletje objavljamo prispevke po uveljavljenem oblikovnem redu, še kar naprej dobivam prispevke, ki sem jih po vsebini sicer zelo vesel, a ki mi zaradi neupoštevanja oblikovnih pravil povzročajo sitnosti, ki se potem vlečejo skozi vso pripravo prispevka za tisk, dokler se konec koncev ne preobrazijo v tiskarske napake. Prepričan sem, da ima večina napak v naši reviji, ki pa jih žal ni malo, svoj izvor prav v malomarnem odnosu vseh, ki pri reviji sodelujemo, do oblikovnih meril. Zato vas prosim, da pri pisanju prispevkov za rubriko Iz ornitološke beležnice upoštevate, kar zadeva:

naslov prispevka: Uporabljamo ustaljena, v strokovni literaturi objavljena slovenska imena; novih imen si ne izmišljajmo. Znanstvena imena pišemo brez oklepajev in brez oznake avtorja imena. Slovensko ime naj bo izpisano z velikimi črkami, znanstveno z malimi in veliko začetnico. Če v prispevku obravnavamo več vrst ptic, sta v naslovu lahko imenovani največ dve.

znanstvena imena: Ime iz naslova ni potrebno ponavljati v besedilu, pač pa pišemo celotno znanstveno ime (rod in vrsto) za vsako v tekstu omenjeno ptico, vendar ne več kot enkrat.

datum: Izpišemo ga z arabskimi številkami, npr. 23. 7. 1990.

število opazovanih ptic: Kadar gre za dva ali več primerkov, napišemo število z besedo, v oklepaju pa dodamo številko, npr. devet (9).

spol: Spol napišemo z besedo samec ali samica. Simbolov ne uporabljajmo, ker jih grafična pisava ne vsebuje. Tujce informiramo s sinopsisom, ki ga pripravi urednik.

starost: Namesto izrazov adulten in juvenilen oziroma njunih okrajšav uporabljamo izraza odrasel in mladosten, po potrebi tudi prvoleten, drugoleten itd.

imena drugih opazovalcev in poročevalcev: Ime pišemo s kratico, priimek v celoti. Če kasneje uporabimo le ime, ga seveda izpišemo v celoti. Nazivi, kot sta tovariš ali gospod, so odveč.

fotografije: Fotografij ne podnaslavljamo, ker jih objavljamo med tekstom. Dobrodošle so tudi slabše fotografije (da se jih povečati), kajti pomembna je dokumentarnost.

viri: Če se virom ne moremo izogniti, jih navedemo kar med tekstom in ne na koncu (kar seveda velja le za to rubriko).

rokopis: Prispevek naj bo natipkan, z roko pisane moram pretipkavati. Vsak prispevek naj bo natipkan na svojo stran formata A4.

adresa: Vsak prispevek naj bo podpisan s polnim naslovom v temle vrstnem redu: ime in priimek, ulica in kraj bivališča (ne službe). Naslov naj bo izpisan v eni vrsti (ne v stolpcu).

Kajpak vse te zahteve še zdaleč ne pomenijo, da moramo zaradi tega ustvarjalnosti pristriči peruti. Nasprotno, znotraj teh oblikovnih pravil naj bi se poročevalska vnema šele prav razživela in razigrala.

Pa še to: uredniški svet je sklenil, da bomo odslej prispevke, ki bodo obravnavali pri nas prvič opazovane vrste ptic, objavljali na nekoliko bolj obširen in poglobljen način, kot si to lahko privoščimo v rubriki Iz ornitološke beležnice. Zdaj, ko je izšel Seznam dosedaj ugotovljenih ptic Slovenije, si lahko privoščimo še eno novost: vsakemu zapisu o redki vrsti bomo pripisali zaporedno številko, tja do deset. Urednik

Opravičilo

V št. 41–42 sem v rubriki Iz ornitološke beležnice na strani 67 zlatemu vrabcu v naslovu pripisal napačno latinsko ime *Leiothrix lutea*. Pravilno je *Passer luteus*, kar je k sreči moč prebrati tudi v besedilu. Bralcem se opravičujem, avtorju Petru Grošlju pa razen za to napako, tudi za tisto na strani 36, ko je tiskarski škrat Spodnjo Idrijo ošpičil v Spodnjo Indijo. Urednik

Poročila od koderkoli

Reports from here and there

MALA POLANA

26. 6. 1988 sem obiskal Malo Polano v Prekmurju, znameniti Črni log in zamočvirjeno področje ob potoku Črnec. Črni log je znan po združbi črne jelše (Carici-Alnetum) in sodi med najlepše naravne jelševe gozdove v Evropi.

Zamočvirjeni predel ob potoku Črnec leži JV od Male Polane in Črnega loga, dokaj obsežno zemljišče pa je predvideno za hidromelioracije. Zamočvirjene travnike poraščajo manjši jelševi logi, pasovi nizkega vrbovja in drugih grmovnic, trstika, šaš, stare vrbe, spomladi pa jih vijoličasto obarva močvirska logarica. Popis ptic sem opravil z linijskim transektom od vasi Mala Polana, skozi Črni log, vzdolž potoka Črnec v dolžini 2 km. Opaženo je bilo 49 vrst ptic nedvomnih gnezdk, ki jih navajam v tem spisku. Dodal bi še to. Zamočvirjeni travniki pri Veliki in Mali Polani so ornitološko vsekakor zanimivi in pomembni. Zato ni odveč predlog, da travnike obvarujemo pred hidromelioracijami. Predstavljajo namreč biološki minimum za obstoj bele štoklje *C. ciconia* na tem območju.

1. *Ciconia ciconia*, bela štoklja: v vasi Mala Polana zasedena 3 gnezda. V Veliki Polani zasedenih 6 gnezd.

2. *Accipiter gentilis*, kragulj: 1 primerek opažen na robu Črnega loga.

3. *Buteo buteo*, navadna kanja: v Črnem logu odkrito 1 gnezdo, skupaj opaženih 9 primerkov.

4. *Coturnix coturnix*, prepelica: na travniku pri vasi sta pela 2 primerka.

5. *Phasianus colchicus*, fazan: opaženi samo 3 primerki. Verjetno je številnejši.

6. *Vanellus vanellus*, priba: na polju blizu vasi opažena 2 primerka.

7. *Columba palumbus*, grivar: številen, zlasti v logih.

8. *Streptopelia decaocto*, turška grlica: prisotna v vasi.

9. *Streptopelia turtur*, divja grlica: pogosta v logih, opaženih 20 primerkov.

10. *Cuculus canorus*, kukavica: po petju sodeč v logih številno prisotna.

11. *Strix aluco*, lesna sova: pod streho Ocepko-vega mlina 1 primerek.

12. *Upupa epops*, smrdokavra: opažen 1 primerek s hrano v kljunu.

13. *Picus viridis*, zelena žolna: v starem logu opažen samo 1 primerek.

14. *Picus canus*, siva žolna: v Črnem logu gnezdita 2 para.

15. *Dendrocopos major*, veliki detel: v logih najštevilnejši detel.

16. *Dendrocopos medius*, srednji detel: v Črnem logu opažen 1 primerek. Gnezda mi ni uspelo odkriti.

17. *Dendrocopos minor*, mali detel: na celotni poti sem ga slišal enkrat.

18. *Hirundo rustica*, kmečka lastovka: številno gnezdi v vasi.

19. *Anthus trivialis*, drevesna cipa: na obronkih opaženih 8 pojočih samcev.

20. *Motacilla alba*, bela pastirica: gnezdi v vasi, 1 par gnezdi na lovski koči v Črnem logu.

21. *Troglodytes troglodytes*, stržek: v Črnem logu registrirana 2 pojoča samca.

22. *Erithacus rubecula*, taščica: številna v logih.

23. *Saxicola torquata*, prosnik: opaženih 6 gnezdečih parov.

24. *Turdus merula*, kos: v Črnem logu opaženi samo 3 primerki.

25. *Turdus philomelos*, cikvot: opažena 2 primerka s hrano v kljunu.

26. *Locustella fluviatilis*, rečni cvrčalec: ob potoku Črnec in na posekah jelše številen, opaženih 12 pojočih samcev.

27. *Acrocephalus palustris*, močvirska trstnica: opaženih 5 pojočih samcev.

28. *Sylvia communis*, siva penica: pogosto gnezdi v ščavju na posekah jelše.

29. *Sylvia borin*, vrtna penica: ob potoku odkrita 4 gnezda.

30. *Sylvia atricapilla*, črnoglavka: najštevilnejša ptičja vrsta, zlasti v logih.

31. *Phylloscopus collybita*, vrbja listnica: prese- netljivo redka, opažena samo 2 primerka.

32. *Ficedula albicollis*, belovrati muhar: zelo pogost v Črnem logu, zaseda nameščene gnezdnice.

33. *Aegithalos caudatus*, dolgorepka: opaženi

številni speljani mladiči.

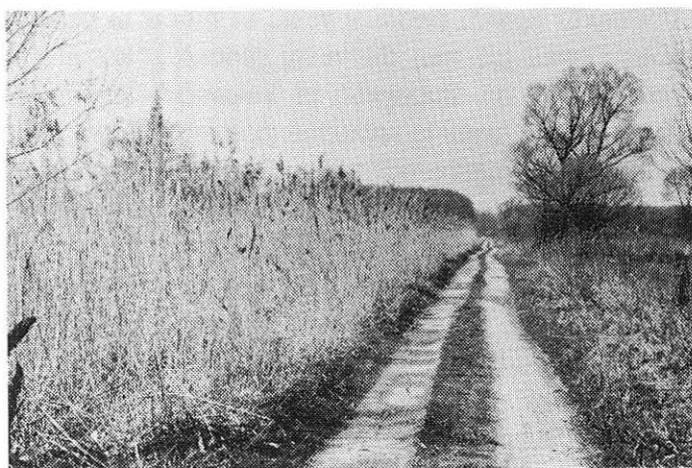
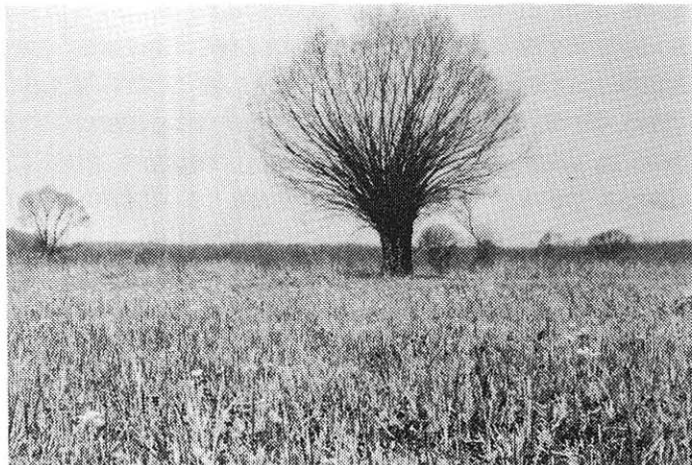
34. *Parus palustris*, močvirska sinica: opaženi speljani mladiči.

35. *Parus caeruleus*, plavček: več primerkov speljanih mladičev.

36. *Parus major*, velika sinica: najštevilnejša med sinicami, zlasti v Črnem logu, kjer so gozdarji namestili gnezdnice.

37. *Sitta europea*, brglez: pogost v logih.

38. *Certhia brachydactyla*, kratkoprsti plezav-

Mala Polana – ob potoku Črnc (F. Bračko)
Mala Polana, at the stream of Črnc (F. Bračko)

ček: v Črnem logu 2 primerka.

39. *Oriolus oriolus*, kobilar: številno gnezdi v logih.

40. *Lanius collurio*, rjavi srakoper: zelo pogost na obronkih z grmovjem.

41. *Sturnus vulgaris*, škorec: številni speljani mladiči se že zbirajo v jate.

42. *Passer domesticus*, domači vrabec: gnezdi med dračjem v gnezdu štorklje.

43. *Passer montanus*, poljski vrabec: pogost, gnezdi tudi v Črnem logu.

44. *Fringilla coelebs*, ščinkavec: pogost, tako v sadovnjaku kot v logih.

45. *Serinus serinus*, grilček: prisoten v vasi in na polju.

46. *Chloris chloris*, zelenec: blizu vasi opažena 2 primerka.

47. *Acanthis cannabina*, navadni repnik: na polju opaženi 4 primerki.

48. *Coccothraustes coccothraustes*, dlesk: v logih številni.

49. *Emberiza citrinella*, rumeni strnad: pogost na gozdnih obronkih in polju.

Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

PECA – 2125 m

25. 5. 1988 smo se M. Jež, njegov sin in jaz napotili na Peco. Že iz Mežice smo videli, kako se naš znani slovenski dvatisočak v soncu še lesketa v zaplatah snega, čeprav je v dolini bila že kasna pomlad.

Do koč na Peci nas je pot ves čas vodila skozi iglasti gozd, kjer smo evidentirali številne gozdne vrste ptic, kot so: grivar *Columba palumbus*, divja grlica *Streptopelia turtur*, kukavica *Cuculus canorus*, stržek *Troglodytes troglodytes*, taščica *Erithacus rubecula*, cikovt *Turdus philomelos*, carar *Turdus viscivorus*, vrbja listnica *Phylloscopus collybita*, rumenoglav in rdečeglavi kraljiček *Regulus regulus* in *R. ignicapillus*, čopasta sinica *Parus cristatus*, menišček *Parus ater*, dolgoprsti plezavček *Certhia familiaris* in ščinkavec *Fringilla coelebs*.

Pri planinski koči na Mali Peci in nato do vrha pa smo opazili naslednje vrste:

– navadna postovka *Falco tinnunculus*, 1, krožila nad ruševjem pod vrhom;

– belka *Lagopus mutus*, 2 primerka, opažena na vrhu Pece;

Peca (F. Bračko)

Peca Mount (F. Bračko)

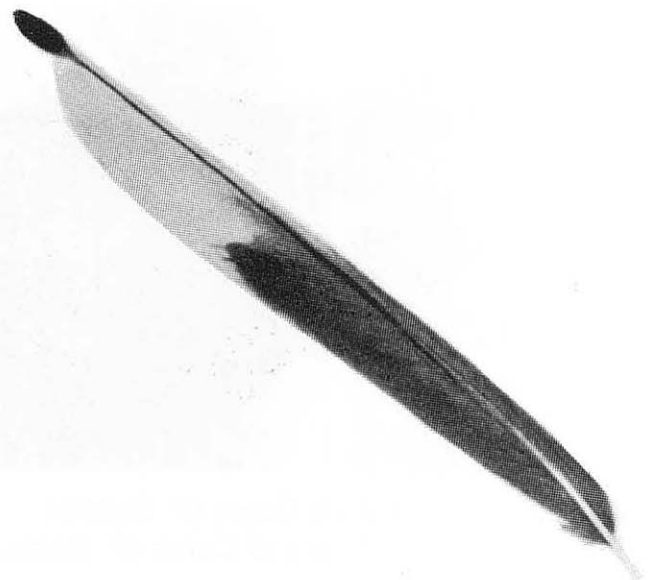
- mestna lastovka *Delichon urbica*, 8 primerkov je priletelo pod vrh, verjetno iz doline Tople;
- drevesna cipa *Anthus trivialis*, na Mali Peci sta pela 2 primerka;
- vriskarica *Anthus spinoletta*, 8 do 10 samcev je pelo in se območno spreletavalo na vrhu;
- siva pevka *Prunella modularis*, od kočice naprej opaženih 6 pojočih samcev;
- šmarnica *Phoenicurus ochruros*, opažena pri koči in v skalovju na vrhu Pece;
- navadni kupčar *Oenanthe oenanthe*, samico smo opazovali na livadi blizu kočice, glede na obnašanje verjetno gnezdi;
- komatar *Turdus torquatus*, opažena 2 primerka;
- mlinarček *Sylvia curruca*, na Mali Peci pojejo 3 samci;
- kovaček *Phylloscopus trochilus*, 1 pojoči samec opažen na Mali Peci, glede na ustrezeni habitat verjetno gnezdi;
- gorska sinica *Parus montanus*, 2 primerka na Mali Peci;
- planinska kavka *Pyrrhocorax graculus*, na vrhu opaženo vsaj 10 primerkov, ki so brskale po zaplatah tajajočega se snega;
- krokar *Corvus corax*, 1 primerek opažen na smetišču pri koči;
- čížek *Spinus spinus*, 2 primerka na Mali Peci,
- navadni brezovček *Acanthis flammea*, blizu kočice je pel 1 primerek;
- mali krivokljun *Loxia curvirostra*, do vrha opaženo ca. 30 primerkov;
- kalin *Pyrhulla pyrhulla*, pri koči opažena 2 primerka.

Skupaj smo evidentirali 32 vrst ptic.

Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

Društveni izlet Ornithological trip

Barje je bilo po dežju, ki je neusmiljeno lil vso noč, oprano, čisto, zeleno, razcveteno in polno vode. Od Bevk, živahne vasi, ki ni ravno barjanska, saj leži na hribčku, nekdanjem otočku, smo se odpravili v notranjost ravnine in se takoj znašli v drugem svetu, v katerem pa R. Tekavčič pozna vsak grm in vsako bilko. Sicer tako redki škurhi so tekmovali v spreletavanju in presunljivem oglašanju, preletna mala bela čaplja je počivala pod vrbo, tik ob poti so prepevale prav nič prestrašene sive in vrtnice, repaljščice, repniki, cipe in druge pevke. Požvižgaval nam je dobro skrit kobilar, kobiličar pa je zvito prenehal s svojim drrrrrrrrrr, ko smo se mu približali, ter nadaljeval deset metrov za nami. Skočili smo čez kakih dvesto jarkov in zlezli čez širok in globok prekop po zelo spodobni brvi, ki so jo naredili lovci, ter čez več enakih prekopov po manj spodobnih brveh, kot je na primer slučajno podrtja jelša. Vsekakor nisem padla v vodo in nihče ni prostovoljno gazil po njej do vratu globoko, kot sta to počela lani dr. Zupančič in Tekavčič, ko sta se prebijala do gnezda navadne postovke. Tudi letos je na istem mestu gnezdo s petimi jajci, vendar je zdaj tam okoli kopna zemlja. Poleg neštetihih srn in zajcev smo videli in slišali kar 41 vrst ptic, meni osebno, popolni amaterki, pa se je posrečilo najti gnezdo pribe s štirimi toplimi rjavimi jajci. R. Tekavčič se trudi, da bi tudi ta del Barja zaščitili kot naravni rezervat. Mora mu uspjeti. Barbara Hočevar-Balon

Nove knjige New books

ATLANTE DEGLI UCCELLI NIDIFICANTI IN CAMPANIA (1983-1987)

Res je neverjetno, kako zanimiv je lahko regionalni atlas, kakršen je tudi pravkar izdani atlas gnezdilk Campanije, pokrajine na Apeninskem polotoku v zaledju Neaplja. Šele ko se seznanjaš z ornifavno takšnega majhnega ozemlja (13.995 km²), spoznaš vso vrednost projekta Evropski ornitološki atlas, ki je po vsej Evropi vzbudil zanimanje za regionalne raziskave.

Izredno bogata knjiga, opremljena s priložnostnimi črno belimi risbami in barvnim dodatkom najbolj tipičnih habitatov, pričinja kar s tremi nagovori, enega politika in dveh univerzitetnih profesorjev. Torej je bil izid knjige, ki jo je založilo tamkajšnje ministrstvo za kmetijstvo, lov, ribolov in gozdarstvo, dogodek, vreden največje pozornosti. 38 sodelavcev je v petih letih skartiralo 167 kvadrantov in ugotovilo 135 vrst, od katerih jih je 108 nedvomnih, 19 verjetnih in 8 možnih gnezdil-

cev, povprečno število na kvadrant pa je 34 vrst. Posebno dragocene so za njihovo ornitofavno tele vrste: *Bubo bubo*, *Falco biarmicus*, *Falco peregrinus*, *Accipiter gentilis*, *Drycopus martius*, *Alectōris graeca* in *Emberiza melanocephala*. Za skalnega vrabca *Petronia petronia* pa pravijo, da je v teku raziskovanja že izginil z njihovega ozemlja. Dodan je seznam vprašljivih vrst, za katere kljub predvidevanju niso našli nobenih zanesljivih znamenj, da gnezdijo: *Pernis apivoris*, *Charadrius alexandrinus*, *Emberiza hortulana*, *Emberiza schoeniclus*, *Acrocephalus schoenobenus*, *Sylvia borin*, *Carduelis spinus*. Kartografski del zaključuje biogeografske ugotovitve, tabela fenološkega izvora in obsežna bibliografija. Knjigi je dodan tudi seznam dialektalnih imen tamkajšnjih narečij, priložena pa sta tudi dva transparenta, višinsopisni in hidrogrfski. Občudovanja in posnemanja vredno delo. Odločil sem se, da knjigo po volitvah pokažem našemu novemu ministru za vprašanja okolja.

Iztok Geister, Pokopališka pot 13, Naklo

AVANCE DEL ATLAS DE AVES NIDIFICANTES DE MALLORCA

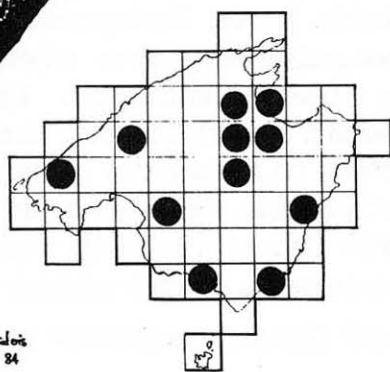
Da bi prikazala dosedanje rezultate atlasa gnezdilk Mallorce, sta organizatorja Xisco Avella in Juan Miguel Gonzalez pripravila Predhodno poročilo k atlasu gnezdilk Mallorce. Poleg istoimenskega otoka (Mallorca, meri 3626 km²), zajema pričujoče delo še manjši otok Cabrero (meri 18 km²), medtem ko so za druge otoke Balearov v pripravi posebni projekti. Na Mallorci so poskusno pričeli z delom za gnezditveni atlas leta 1979, sistematično poteka delo od 1983, končali pa naj bi do leta 1993. Skupno se oba otoka razprostirata v 58 kvadratih izmere 10×10 km, od katerih je 24 večinoma morskih. Pri atlasu uporabljajo enake kategorije in kode za stopnjo verjetnosti gnezditve, kot smo jih uporabljali pri nas oziroma drugod v Evropi.

V predhodnem poročilu k atlasu sta se organizatorja odločila prikazati samo podatke iz kategorije nedvomne gnezditve (kode od 10-16). To je bistven podatek za razumevanje tega poročila, obenem pa ne dopušča nobenih ugibanj, zakaj ni nekaterih vrst, ki bi jih glede na njihovo geografsko razširjenost morda pričakovali. Take in podobne dileme bo razrešilo končno poročilo, kar je tudi prav, saj nima smisla že v začetku razkriti vseh adutov.

V pričujočem delu so tako prikazane karte

Avance del ATLAS DE AVES NIDIFICANTES DE MALLORCA

GOB

gnezditvene razširjenosti 97 avtohtonih in dveh naseljenih vrst (*Phasianus colchicus* in *Myopsitta monachus*).

V največ kvadratih so bile odkrite sledeče vrste: *Turdus merula*, *Passer domesticus*, *Sylvia melanocephala*, *Muscicapa striata*, *Carduelis carduelis*, *Falco tinnunculus*, *Alectoris rufa*, *Lanius senator* itd. Samo v enem kvadratu pa je bila potrjena gnezdittev npr. vrst *Carduelis spinus*, *Sturnus vulgaris* in *Larus melanocephalus*, kot vrst, ki so resnično redki gnezdilci, in npr. vrst *Ixobrychus minutus* in *Circus aeruginosus*, kot vrst, ki verjetno niso tako redke, je pa teže najti njihovo gnezdo.

Nepoznavalce Mallorce bi morda lahko prese-netilo precejšnje število vrst, ki živijo v močvirjih, vendar je na otoku kar nekaj obsežnih močvirij in solin, kjer gnezdi npr. *Tachybaptus ruficollis*, *Ardea purpurea*, *Rallus aquaticus*, *Recurvirostra avosetta*, *Tringa totanus*, *Acrocephalus sp.*, *Emberiza schoeniclus* in drugi. Med njimi je nedvomno najzanimivejši podatek o nedvomni gnezditvi vrste *Charadrius hiaticula*, katere gnezditveni areal je

v severni Evropi, v Veliki Britaniji in na Grenlandiji.

Med morskimi pticami, ki gnezdi na otoku Cabreri in na stenah neobljudenih delov Mallorce, so vrste *Calonectris diomedea*, *Puffinus puffinus*, *Hydrobates pelagicus* in *Phalacrocorax aristotelis* in tudi štiri vrste galebcev, med katerimi sta pogostejši vrsti *Larus cachinnans* in *L. audouinii*, medtem ko sta vrsti *Larus ridibundus* in *L. melanocephalus* prisotni le v enem kvadratu. Delo ne omenja nobene predstavnice čiger.

Med osmimi vrstami ujed, katerih gnezdenje je bilo ugotovljeno dosedaj, sta najbolj ogroženi vrsti *Pandion haliaetus* in *Aegypius monachus*, za kateri niso objavljene karte razširjenosti, temveč samo število kvadratov, v katerih je bilo najdeno gnezdo.

Zelo pogosta vrsta je *Burhinus oedicephalus*, ki tu gnezdi na polpuščavskih in travnatih predelih brez vode in ne ob rečnih prodiščih, kot je nekoč gnezdila pri nas.

Na Balearih ne gnezdi precejšnje število vrst, ki niso selivci. Tako npr. ne gnezdi nobena vrsta žoln in detlov, razen vrste *Jynx torquilla*, ki se edina izmed žoln seli.

Med pticami pevkami je najbolj nenavadno gnezdenje vrste *Anthus pratensis*, Mallorci najbližja gnezdišča so v zahodni Franciji. Od šestih gnezdečih vrst penic so najpogostejše *Sylvia sarda*, *S. melanocephala* in *S. atricapilla*. Zanimivo je tudi gnezdenje vrste *Ficedula hypoleuca*. Od sinic gnezditva le pogosta *Parus major* in redka *Parus caeruleus*. Med predstavniki vranov gnezdi le *Corvus corax*, med vrabci pa je pogosta vrsta *Passer domesticus*, redka pa *Petronia petronia*, medtem ko vrste *Passer hispanolensis* delo ne omenja. Kljub temu, da je iskanje gnezd predstavnikov rodov *Oenanthe* in *Hippolais* dokaj težavno delo, pa vendarle preseneča dejstvo, da v pričujočem delu ni nobenega podatka o pticah teh rodov. Ali so te vrste tako skrivnostni gnezdilci, ali pa jih na Mallorci, čeprav bi jih pričakovali, sploh ni? Tudi na ta vprašanja bo dokončno odgovorilo šele končno poročilo o gnezditveni razširjenosti ptic na Mallorci. Vendar pa že pričujoče delo vsebuje toliko vzburljivih podatkov, da lahko mirno trdimo, da bo Ornitološki atlas gnezdik Mallorce zelo iskana knjiga, še posebno, ker so Baleari močan center t. i. naravoslovnega turizma za turiste iz vse Evrope.

Andrej Sovinc, C. VII. korpusa 76, Ljubljana

Zbiranje podatkov za gnezditveni obrazec v letu 1989

Gathering of data for nesting scheme in 1989

Pred vami je kratko poročilo akcije zbiranja podatkov za gnezditveni obrazec, ki je stekla v letu 1989 v okviru našega društva. Kot lahko vidimo na tabeli 1, je do 1. januarja 1990 prispelo točno 200 obrazcev. Dokaj ohrabrujoča številka na prvi pogled. Žal pa bomo v naslednjih letih le težko ponovili ta uspeh. Če pogledamo tabelo 2, kjer so zbrani podatki po letih najdbe gnezda, vidimo, da jih je samo 68 (34 %) iz leta 1989. Vsi ostali so plod vestnega zapisovanja članov iz časa, ko organiziranega zbiranja gnezditvenih podatkov še ni bilo. V letu 1990 pa lahko pričakujemo (vsaj

od avtorjev, ki so sodelovali že v letu 1989) samo podatke iz tekočega leta in nič več tistih iz prejšnjih let. Torej bi bilo že 100 izpolnjenih obrazcev velik uspeh. To številko pa bomo preseгли le v primeru, če se nam pridružijo novi sodelavci. Zato naj velja to poročilo tudi kot vabilo k sodelovanju v letu 1990.

Najina želja je tudi, da bi obrazce izpolnjevali čim popolneje, po možnosti vse rubrike. To pa pomeni, da je potrebno vsako gnezdo obiskati vsaj dvakrat. Seveda pa to ne velja za gnezda redkih vrst.

Tabela 1. Sodelavci v letu 1989

N	Ime	Število obrazcev	%
1.	Boris Kozinc, Hraše 1A, Lesce	3	1,5
2.	Luka Božič, Pintarjeva 16, Maribor	4	2,0
3.	Tomaž Bavdež, Šentvid pri Stični 26A	1	0,5
4.	Gorazd Krnaič, Ane Zihellove 6, Ljubljana	3	1,5
5.	Milan Vogrin, Hotinja vas 164/A, Orehova vas	104	52,0
6.	Franc Bračko, Gregorčičeva 27, Maribor	8	4,0
7.	Davorin Tome, Jamova 66, Ljubljana	14	7,0
8.	Jure Juvanc, Bratov Kunovarjev 13, Ljubljana	44	22,0
9.	Andrej Sovinc, C. VII. korpusa 76, Ljubljana	11	5,5
10.	Lovrenc Lipej, Kumarjeva 3, Izola	8	4,0
	SKUPAJ	200	100,0

Tabela 2. Leta, v katerih so bila najdena gnezda

N	Leto	Število obrazcev	%
1.	1984	10	5,0
2.	1985	17	8,5
3.	1986	22	11,0
4.	1987	58	29,0
5.	1988	25	12,5
6.	1989	68	34,0
	SKUPAJ	200	100,0

GNEZDITVENI OBRAZEC

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE

SLOVENSKO IME <i>Rjavi stakoper</i>		LATINSKO IME <i>Lanius collurio</i>		KODA 1515	
KRAJ <i>Požeg</i>		NADMORSKA VIŠINA 0255 m		OAS 14 55	
DATUM NAJDBE 23 05 1988					
PODATKI O GNEZDU		ČIGAVO		JAJCA	
VIŠINA OD TAL 0.8 m		NOTRANJI PREMER 080 cm		GRADIVO ZUNAJ <i>suhe bilke, koreninice</i>	
VIŠINA RASTJA 0.9 m		ZUNANJI PREMER 014 cm		GRADIVO ZNOTRAJ <i>koreninice, posamezna peresa</i>	
GNEZDIŠČE <i>Ernast - šipkov grm v pasu drevja, gnezdo na vrhu grma</i> 32		DAN MES. URA JAJ. MLA.		OPISNO KODA	
		23 05 6		<i>Jajca žopla</i> 2 4	
		07 06 - 6		<i>Mladici stari cca. 2 dni</i> 4 1	
		10 06 6		<i>Mladici obročkani</i> 3 9	
HABITAT <i>loka z travniki ter pasu drevja in grmovja</i> 153					
				OPAZOVALEC <i>Vogrin Milan Hozinja vas 16/4 62312 Orchova vas 062 605 305</i>	
ŠTEVILO jajc 06		mladih 06		speljan. 06	
				neizvalj. 00	

*Andrej Sovinc, Cesta VII. korpusa 76, Ljubljana
Davorin Tome, Jamova 66, Ljubljana*

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Ptica na skrivnostni fotografiji iz prejšnje številke *Acrocephalus* je videti kot s kakšne zaplankane lovske razstave, kjer mali ponirek sedi na veji, kot na kakšni jugoslovanski znamki, kjer je skalni plezavček upodobljen na drevesni skorji ali kot v kakšni strokovni reviji (kot je naša), ki objavi na glavo obrnjene gosi v letu. D. Šere je kozico (*Gallinago gallinago*), vrtolomno letalko, ki pa vseeno velja za talno ptico, fotografiral čepečo na izolirnem porcelanu visoko na stebri električnega daljnovoda na Ljubljanskem barju. Moramo mu verjeti. *Urednik.*

Annual Assembly of Jubilee by Bird Watching and Bird Study Association of Slovenia

Jubilejna letna skupščina Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

Ob deseti obletnici ustanovitve Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije je potekala 24. 3. 1990 v svečanem ambientu dvorane SAZU redna letna skupščina našega društva. Po pozdravnem nagovoru predsednika društva R. Tekavčiča je I. Geister orisal motive, ki so slovenske ornitologe gnali k ustanovitvi društva. Po desetih letih organiziranega dela se lahko pohvalimo z rednim izhajanjem *Acrocephalusa*, zaključenim ornitološkim atlasom gnezdil in zimskim atlasom ter s številnimi drugimi uspehi.

Voditelj skupščine B. Štumberger je po opravljenih uvodnih formalnostih in volitvah v izvršilni odbor in uredniški svet *Acrocephalusa* podelil priznanja, čudovite akvarele našega člana S. Polaka, R. Tekavčiču za uspešno vodenje društva in I. Geistru za urejanje *Acrocephalusa*. V sklopu predavanj, ki so sledila, je I. Geister prikazal problematiko pričakovanih in nepričakovanih gnezdilcev. Zanimiva je ugotovitev, da moramo morebitne nove gnezdilce iskati med najzgodnejšimi selivkami, ne pa med poznimi preletniki, ki so svojo možnost gnezditve v naših geografskih razmerah že zamudili. B. Štumberger je predstavil pojavljanje jezerskega martinca pri nas in diagrame viška spomladanskega in jesenskega preleta te vrste. V utrinku s stalnega lovišča na Vrhniki sta D. Tome in D. Šere pričarala ozračje na lovišču. Tometovi diapozitivi in kombinacija nežnih melodij in ptičjega petja, ki ga je na trak posnel D. Šere, so bili resnično mistični in so nas v mislih popeljali na Vrhniko. A. Sovinc je na kratko predstavil rezultate ob zaključku zimskega atlasa, obenem pa se je tudi javno zahvalil vsem sodelavcem atlasa. Iz predavanja J. Gregorija ob izidu knjige o ornitološko pomembnih področjih smo izvedeli, da je v knjigi tudi deset področij iz Slovenije: Sečoveljske soline, Cerknjsko jezero, Triglavski narodni park, Krakovski gozd, Ljubljansko barje in še štiri področja v okviru celotne SV Slovenije. O pticah pragozdnih ostankov smo vedeli le to, da so med njimi gotovo tudi zelo zanimive vrste. Predstavil nam jih je M. Perušek; najzanimivejši so nedvomno različni detli, kozača in belovrati muhar. O Ljubljanskem barju, njegovem živalstvu in rastlinstvu,

je spregovoril P. Trontelj. Njegov diapozitiv belega močvirskega tulipana je požel več navdušenih vzdihov, kot bi to morda pričakovali od ornitologov.

O žalostni usodi Bobovka, prvega zavarovanega močvirja pri nas, nam je z žalostnim glasom poročal T. Trilar. Zanimiva jezerca in trstičja v Bobovku so vedno bolj polna ribičev in sprehajalcev, ki so zamenjali nekdanje redke gnezdilce.

Po odmoru nam je F. Bračko predstavil gnezdilne kolonije breguljk ob Muri, ob tem pa je marsikdo pomislil, da bi lahko z minimalnimi stroški postavili umetne stene za njihovo gnezdenje. D. Šere je poročal o uspehu obročkanja plašic. Številne najdbe dokazujejo, da je postavljena hipoteza o selitvi vzhodnoevropskih plašic prek naših krajev do prezimovališč v južni Franciji pravilna. B. Marčeta je predstavil dejavnost koprškega ornitološkega društva *Ixobrychus*. Rezultati njihovega dela so strnjeni v obsežnem delu o pticah slovenske obale, redno izdajajo bilten *Falco*, sprejeli pa so tudi organizacijo atlasa gnezdilke Istre. Na koncu nam je J. Gregori v svojem znanem, duhovitem slogu in ob zanimivih diapozitivih predstavil nekatere ptice daljne Himalaje, med njimi tudi brkatega sera.

Po skupščini je bilo v gostišču Pri Mraku še zelo prijetno srečanje ob pogovoru. V okviru skupščine je bil naslednje jutro organiziran izlet na Ljubljansko barje, ki se ga je udeležilo okoli 20 članov. To je bil enkratni zaključek te prijetne in zanimive skupščine: med številnimi zanimivimi vrstami, ki smo jih med dežjem opazovali na Barju, so bili tudi svatovsko obarvani togotniki, mali in veliki škurhi in celo redka velika bobnarica. *Andrej Sovinc*

LET DESETIH LET

Generacija slovenskih ornitologov, ki je pred 10 leti ustanovila Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, je zrasla ob leta 1963 izdani knjigi PTICE SLOVENIJE, avtorjev Krečič-Šušteršiča. Najsilovitejši izziv tega brevirja sta bili nje-

gova nedorečenost in odprtost, izraženi s priljubljenimi frivolnimi formulacijami, kot sta »Pri nas redka preletna ptica« in »Verjetno gnezdi tudi pri nas«. Takrat mladim fantom je vsakodnevno brskanje po tej za nas nedokončani knjigi pustilo trajne sledove; ne le z ožigi raziskovalnega nemira na blazinicah prstov, temveč tudi z oprtanostjo neznosnega bremena favnistične radovednosti. Tako je tudi prve vidne rezultate naše desetletne društvene dejavnosti, kot se za zdaj še sramežljivo kažejo v obeh atlasih, letnem in zimskem, ter pravkar objavljenem seznamu dosedaj ugotovljenih ptic Slovenije, razumeti predvsem kot neizogibno nadaljevanje in dokončanje v Krečič-Šušteršičevih Ptich Slovenije začetega snovanja preglednosti našega ptičjega sveta. Seveda pa te izvirne odprtosti hkrati tudi ni mogoče povsem zapreti, saj favnistika kot nikdar povsem potešena radovednost temelji prav na paradoksu: bolj ko jo z odkritji zapiraš, tem bolj se hkrati odpira. Ali povedano z bolj pragmatičnimi besedami: iz navidezno dokončno rešenih vprašanj brez prestanka vznikajo nova.

Če se ne motim, je v seznamu iz leta 1963 189 vrst ptic, zdajšnji seznam Slovenije jih premore že 253. Toda pomembnejša od povečanja števila vrst (pripisujemo jih tako favnističnim spremembam kot povečanemu številu opazovanj) je preglednost, ki prvič v zgodovini slovenske ornitologije omogoča določiti pojem redkega preletnika z modalitetama zelo in izjemno redek, čeprav so z naravovarstvenega vidika spodbudnejši manj redki, zato pa bolj stalni gostje. Njihova počivališča in prezimovališča naj bi namreč v duhu evropskega sodelovanja med narodi in pticami varovali.

Toda naj bo opazovanje redke preletne ptice še tako imenitno doživetje, je vendarle le s krajem in datumom uokvirjena slika in nič več. Globlje in trajneje pa seva gnezdenje v naših krajih redke ptice. Ko smo že skoraj pozabili na skalno lastovko, jo je Šere ponovno odkril na prepadnih robih

Triglavskega narodnega parka; ko smo, domišljajoč si, da smo ornitološko odrasli, že nehali sanjariti o malem muharju, se je Perušku prikazal v pragozdnem Rajhenavskem gozdu; ko smo naravovarstveno črnogledi že obupali nad breguljko, jo je Bračko spet našel v gramoznici pri Mariboru; ko je Gregori čebelarja v Rdečem seznamu ptičev Slovenije že odpisal, ga je moral ponovno popisati na Bizeljskem, in še bi lahko naštevali podobna presenetljiva in lepa odkritja.

Toda kako ta znamenja razgibane favnistične pomladi strpati v toge naravovarstvene okvire? To, da so narodni park in pragozdni rezervati neraziskani, je konec koncev v kontekstu njihove nedotakljivosti, drugače pa je z gramoznicami, peskokopi in glinokopi, katerih bistvo je prav dotakljivost! Tu varstvo narave le caplja za živahnostjo dogajanja, s tribunala posvečenosti še ni sestopilo v terenske škornje, četudi ga ornitologi s svojimi odkritji neprestano nagovarjamo. Da je stena z gnezdilnim rovom sveta, naj bi postalo vodilo za prihodnje desetletje veljavne naravovarstvene strategije.

Za konec še beseda, dve, o našem vključevanju v Evropo. Tako modernem ta hip. Kadar se gospodarstveniki hvalijo z izvozom in uvozom, prizanesljivo pomislim, da smo slovenski ornitologi s spremljanjem jesenskega uvoza in spomladanskega izvoza preletnih ptic že desetletja dejavni v Evropi. Pa vendar smo za to, da smo z Evropskim ornitološkim atlasom, Seznamom ptic zahodne palearktike in Rdečim seznamom ptičev Slovenije ujeli odmeven celinski veter, potrebovali celo desetletje. Svoje delo smo opravili vestno in temeljito. Zdaj ko tistih, ki so svojčas trosili odlikovanja, ni več, si moramo sami pisati spričevalo. Le mi, ki opazujemo in proučujemo ptice, smemo reči: kolikor bolj strastno se kitimo s tujim perjem, tolikanj lahkotnejši je naš trud. Nema lokrat ga odtehta že eno samo, v ugodnem vetru poplesujoče peresce. *Iztok Geister*

Letošnja zima, če jo sploh smemo tako imenovati, nas je, čeprav je bila brez snega, razveselila s pegami. Zapise o opazovanjih v Sloveniji bomo objavili v prihodnji številki, zato pohitite s prispevki. Posnetek je iz leta 1976 (I. Geister).

VSEBINA

Predlog za popolno varstvo kragulja
Accipiter gentilis in skobca *Accipiter nisus*
Čebelar *Merops apiaster* v Sloveniji
(J. Gregori)
Popis gnezdišč bele štoklje *Ciconia ciconia*
v občini Ptuj v letu 1989 (B. Štumberger)
Pričakovane in nepričakovane gnezditke
v Sloveniji (I. Geister)
Iz ornitološke beležnice
Gavia stellata, *Phalacrocorax carbo*, *Ardeola ralloides*, *Egretta alba*, *Ciconia nigra*, *Plegadis falcinellus*,
Mergus albellus, *Phalaropus lobatus*, *Haliaeetus albicilla*, *Circus aeruginosus*, *Tringa ochropus*, *Larus*
minutus, *Larus ridibundus*, *Chlidonias niger*, *Asio otus*, *Apus apus*, *Apus melba*, *Anthus campestris*,
Oenanthe oenanthe, *Locustella luscinioides*, *Sylvia communis*, *Coracias garrulus*, *Panurus biarmicus*,
Aegithalos caudatus, *Tichodroma muraria*, *Acanthis flammea*, *Spinus spinus*
Poročila od koderkoli
Mala Polana, Peca (F. Bračko)
Društveni izlet (B. Hočevvar-Balon)
Nove knjige
Atlante degli uccelli nidificanti in Campania (1983-1987) (I. Geister)
Avance del Atlas de aves nidificantes de Mallorca (A. Sovinc)
Zbiranje podatkov za gnezditveni obrazec
v letu 1989 (A. Sovinc, D. Tome)
Skrivnostna fotografija
Letna skupščina

CONTENTS

A proposal for a thorough protection of Goshawk
Accipiter gentilis and Sparrowhawk *Accipiter*
nisus Bee-eater *Merops apiaster* in Slovenia
(J. Gregori)
Distribution of White Stork's *Ciconia ciconia*
nest sites in area of Ptuj in 1989 (B. Štumberger)
Expected and unexpected breeders in
Slovenia (I. Geister)
From the ornithological note book
Gavia stellata, *Phalacrocorax carbo*, *Ardeola ralloides*, *Egretta alba*, *Ciconia nigra*, *Plegadis falcinellus*,
Mergus albellus, *Phalaropus lobatus*, *Haliaeetus albicilla*, *Circus aeruginosus*, *Tringa ochropus*, *Larus*
minutus, *Larus ridibundus*, *Chlidonias niger*, *Asio otus*, *Apus apus*, *Apus melba*, *Anthus campestris*,
Oenanthe oenanthe, *Locustella luscinioides*, *Sylvia communis*, *Coracias garrulus*, *Panurus biarmicus*,
Aegithalos caudatus, *Tichodroma muraria*, *Acanthis flammea*, *Spinus spinus*
Reports from here and there
36 Mala Polana, Peca Mount (F. Bračko)
38 Ornithological trip (B. Hočevvar-Balon)
39 New books
Gathering of data for nesting scheme in 1989
41 (A. Sovinc, D. Tome)
42 Mystery photograph
43 Annual assembly

Fotografija na naslovnici: Čebelar *Merops apiaster* Bee-eater (D. Šere)

